

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ- TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Vývoj nezdanitelných částí základu daně a slev na dani z příjmů fyzických osob
v České republice

Development of Tax Allowances and Tax Relieves on Personal Income
Tax in the Czech Republic

Student: Nikola Jiranová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jiřina Krajčová

Ostrava 2015

Zadání bakalářské práce

Student: **Nikola Jiranová**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **6202R049 Účetnictví a daně**
Téma: **Vývoj nezdanitelných částí základu daně a slev na dani z příjmů fyzických osob v České republice**
Development of Tax Allowances and Tax Relieves on Personal Income Tax in the Czech Republic

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Charakteristika daně z příjmů fyzických osob
3. Základní změny nezdanitelných částí základu daně a slev na dani
4. Analýza daně z příjmu fyzických osob České republiky a vybraných zemí Evropské unie
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

PELC, Vladimír a Petr PELECH. *Daně z příjmů s komentářem 2014*. 14. vyd. Olomouc: ANAG, 2014. 1120 s. ISBN 978-80-7263-867-3.

SCHULTZOVÁ, Anna a kol. *Daňovníctvo. Daňová teória a politika I*. Bratislava: Iura Edition, 2011. 260 s. ISBN 978-80-8078-407-2.

VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2014*. 12. vyd. Praha: 1. VOX, 2014. 392 s. ISBN 978-80-87480-23-6.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jiřina Krajčová**

Datum zadání: 21.11.2014

Datum odevzdání: 07.05.2015

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně“.

V Ostravě dne 4.5.2015

.....
podpis

Obsah

1	Úvod	5
2	Charakteristika daně z příjmů fyzických osob	7
2.1	Poplatníci daně	7
2.2	Předmět daně	7
2.2.1	Příjmy ze závislé činnosti § 6	8
2.2.2	Příjmy ze samostatné činnosti § 7	9
2.2.3	Příjmy z kapitálového majetku § 8	10
2.2.4	Příjmy z nájmu § 9	10
2.2.5	Ostatní příjmy § 10	10
2.3	Pojistné na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění	11
2.4	Příjmy osvobozené od daně	12
2.5	Základ daně	13
2.5.1	Odčitatelné položky od základu daně	13
2.5.2	Nezdanitelné části základu daně	14
2.5.3	Sazba daně	17
2.5.4	Solidární zvýšení daně	17
2.6	Slevy na dani a daňové zvýhodnění	18
2.6.1	Sleva na dani z titulu zaměstnávání	18
2.6.2	Sleva na dani pro příjemce investičních pobídek	18
2.6.3	Slevy z daňové povinnosti poplatníka	19
2.7	Daňové zvýhodnění	21
2.8	Prokazování nároků na odečet nezdanitelných částí základu daně a slev na dani	22
2.9	Daňové přiznání	24
2.9.1	Prohlášení poplatníka daně z příjmů	24
3	Základní změny nezdanitelných částí základu daně a slev na dani	25
3.1	Zdaňovací období 1993	25
3.2	Zdaňovací období 1994- 2003	27
3.3	Zdaňovací období 2004- 2006	29
3.4	Zdaňovací období 2007- 2010	31
3.5	Zdaňovací období 2011- 2012	33
3.6	Zdaňovací období 2013- 2015	34
4	Analýza daně z příjmů fyzických osob České republiky a vybraných zemí Evropské Unie	36
4.1	Seznámení s fiktivními poplatníky	36
4.2	Výpočet daňové povinnosti fiktivních poplatníků ve vybraných letech	37

4.3	Analýza a porovnání daňových povinností fiktivních poplatníků v České republice	39
4.4	Analýza daňové povinnosti v ČR a vybraných zemí EU.....	42
4.4.1	Výpočet daňové povinnosti ve vybraných zemí EU	43
4.5	Zhodnocení	46
4.5.1	Vlastní návrhy	47
5	Závěr	52
	Seznam použité literatury.....	54
	Seznam zkratk.....	57
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 Úvod

Daň z příjmů je jedna z nejznámějších daní České republiky, která ovlivňuje výši příjmů obyvatel a tvoří rozhodující příjmy veřejných rozpočtů. Už od nepaměti je tvorba daně z příjmů upravována tak, aby byla co nejefektivnější vzhledem k navýšení státního rozpočtu a optimálnímu zdanění příjmů obyvatel. Je velice obtížné stanovit daň z příjmů efektivně, a proto je náplní této bakalářské práce vývoj daně z příjmů fyzických osob zaměřený na nezdánitelné části základu daně a slevy na dani v období 1993- 2015, protože tyto položky, které snižují základ daně a daňovou povinnost, vysoce ovlivňují skutečnou (efektivní) sazbu daně.

Hlavním cílem práce je samotný vývoj nezdánitelných částí základu daně a slev na dani, jejich porovnání, zhodnocení a analýza v jednotlivých letech. Tato práce poukazuje na problematiku daně z příjmů a způsob jejího řešení v průběhu let. Záměrem práce je také porovnat způsob zdanění v oblasti daně z příjmů fyzických osob v České republice se zeměmi Evropské unie a poukázat na rozdílné zdanění, využití nezdánitelných částí základu daně a možných slev na dani v rámci dané země.

První část této bakalářské práce charakterizuje daň z příjmů dle zákona o dani z příjmů 586/1992 v platném znění. Cílem je seznámení čtenáře s daní z příjmů fyzických osob tak, aby porozuměl základnímu principu této daně. Vysvětluje například kdo je poplatníkem, co tvoří předmět daně, z čeho se skládá základ daně a princip výpočtu daňové povinnosti. Popisuje také sociální a zdravotní pojištění, které je z velké části součástí daně z příjmů.

Druhá část zachycuje vývoj samotných nezdánitelných částí základu daně a slev na dani. Jsou zde popsány nejdůležitější změny ve výši částek těchto odpočtů, v jejich struktuře a ve způsobu uplatnění. Tato část ukazuje, zásahy státu v rámci snahy o efektivní zdanění příjmů poplatníků. Vysvětluje také, nejvýznamnější změnu ve zdanění příjmů poplatníků této daně.

Poslední část nám ukazuje u dvou fiktivních poplatníků vypočtenou daňovou povinnost v rámci uplatnění a neuplatnění nezdánitelných částí základu daně a slev na dani a srovnání těchto daňových povinností za jednotlivé období na základě změn v České republice. Jsou zde zachyceny teoretické poznatky, které se projevují v jednotlivých výpočtech. Za rok 2015 také porovnává způsoby zjištění daně z příjmů fyzických osob a výši daňové povinnosti se zeměmi Evropské unie, konkrétně se Slovenskou a Polskou republikou. Zhodnocení vývoje je zachyceno výpočtem skutečné sazby daně.

Na základě analýzy jsou součástí zhodnocení i navrhované změny pro výpočet daňové povinnosti poplatníků.

Metody, které byly použity na zpracování této bakalářské práce, jsou ve formě srovnání, analýzy a dedukce. Metoda srovnání byla použita při zachycení vývoje nezdánitelných částí základu daně a slev na dani v jednotlivých letech. Metoda analýzy byla využita v souvislosti se zkoumáním jednotlivých částí v oblasti efektivního zdanění. Poslední metodou, která se nazývá dedukce, byl určen konkrétní závěr ze všech obecných poznatků této práce.

2 Charakteristika daně z příjmů fyzických osob

Daň z příjmů fyzických osob je upravována zákonem č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZDP). Patří mezi důchodové a zároveň přímé daně, společně s daní z příjmů právnických osob a je úzce spjata se sociálním pojištěním. I přes velký význam této daně je její konstrukce a výpočet hodně složitý a pro mnohé z nás nesnadno pochopitelný. Pro lepší představu, jak daň z příjmů funguje, se v této kapitole seznámíme se základními charakteristikami této daně.¹

2.1 Poplatníci daně

Pro daň z příjmů fyzických osob se za poplatníky považují fyzické osoby, které mají trvalé bydliště na území České republiky (dále jen ČR) nebo se zde zdržují alespoň 183 dnů v kalendářním roce. Tato skupina poplatníků jsou daňový rezidenti, kteří mají daňovou povinnost z příjmů ze zdrojů ČR i zahraničí.

Ostatní poplatníci daně z příjmů fyzických osob jsou daňovými nerezidenty, kteří se na území ČR zdržují za účelem léčení (studia), nejsou uvedeni v § 2 odst. 2 nebo je stanoví mezinárodní smlouvy. Daňová povinnost těmto poplatníkům plyne pouze z příjmů ze zdrojů na území ČR.²

2.2 Předmět daně

„Dani z příjmů podléhají veškeré příjmy fyzických osob s výjimkou příjmů, které nejsou jejím předmětem.“, jak tvrdí (VANČUROVÁ, 2014. str. 159). Příjmy rozlišujeme na peněžní, nepeněžní a směnou, přičemž nepeněžní příjmy jsou oceňovány zákonem o oceňování (zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a měně některých zákonů) pokud ZDP nestanoví jinak.

Předmět daně se dělí do 5 ti skupin dílčích základů daně (dále jen DZD), které slouží pro zjištění celkového základu daně (dále jen ZD) a následné daňové povinnosti.³

¹ VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2014*

² MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2015*

³ VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2014*

2.2.1 Příjmy ze závislé činnosti § 6

Příjmy ze závislé činnosti jsou takové příjmy, které vychází ze vztahu mezi zaměstnavatelem (plátcem) a zaměstnancem (poplatníkem). Za příjmy se považují

- příjmy ze současného (dřívějšího) pracovněprávního, služebního či členského a obdobného poměru
- příjmy z funkčních požitků
- příjmy za práci člena družstva, společníka v s. r. o., komanditisty v k. s
- odměny člena orgánu právnické osoby, likvidátora
- příjmy ze současné, dřívější či budoucí činnosti, která vyplývá z příjmů vyjmenovaných výše bez ohledu na to, zda činnost poplatník vykonává nebo nevykonává u plátce, kterému příjmy plynou.⁴

Mezi DZD se tedy řadí příjmy, které náleží zaměstnanci ze závislé činnosti. S těmito příjmy nejčastěji souvisí následující pojmy.

a) Superhrubá mzda

Pojem superhrubá mzda je termín, který se užívá v praxi, ale není uveden v ZDP. Tvoří příjmy snížené o osvobozené položky a zároveň navýšené o pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku (25%) a pojistné na veřejné zdravotní pojištění (9%), které platí zaměstnavatel. Toto navýšení dosažených příjmů, které činí v souhrnu 34%, slouží pro výpočet daňové povinnosti.

b) Minimální mzda

Minimální mzdou se rozumí minimální sazba měsíční minimální mzdy, která je upravena dle právních předpisů, kterými se rozumí zákon č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy a zákoníkem práce č. 262/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Pro rok 2015 je sazba minimální mzdy stanovena na 55Kč/hodina a 9 200Kč měsíčně. Pro zaměstnance s invalidním důchodem je sazba nižší v částce 48,10Kč a 8000Kč měsíčně. Stanovená minimální mzda je platná pro všechny zaměstnance v pracovněprávním vztahu.⁵

⁴ MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2015*

⁵ DVOŘÁKOVÁ, Veronika. *Zdaňování příjmů fyzických a právnických osob 2013/2014.*

2.2.2 Příjmy ze samostatné činnosti § 7

Příjmy ze samostatné činnosti plynou z podnikání, které je vykonáváno soustavně na základě živnostenského nebo jiného podnikání, na vlastní účet a odpovědnost, za účelem dosažení zisku.⁶ DZD je rozdíl mezi příjmy poplatníka (s výjimkou příjmu z podílu na zisku společníka v. o. s a komplementáře k. s.) a výdaji na dosažení, udržení a zajištění příjmů. Tyto příjmy nacházející se v § 7 ZDP se dělí do dvou skupin příjmů a to na příjmy z podnikání a příjmy ze samostatné výdělečné činnosti.

Do příjmů z podnikání, které najdeme v § 7 odst. 1, patří:

- příjmy ze zemědělské výroby a lesního, vodního hospodářství
- příjmy ze živnostenského podnikání
- příjem z jiného podnikání, ke kterému je třeba podnikatelské oprávnění
- podíl na zisku společníka v. o. s. a komplementáře k. s.

Mezi příjmy ze samostatné výdělečné činnosti v § 7 odst. 2 se řadí:

- příjmy z poskytnutí a použití práv z průmyslového vlastnictví, autorských práv a příbuzných práv včetně příjmů z vydávání, rozmnožování a rozšiřování vlastními náklady
- příjmy z nájmu majetku v obchodním majetku
- příjmy z výkonu nezávislého povolání, které není živností ani podnikáním

Podnikatel má v rámci tohoto DZD možnost uplatnit výdaje procentem z příjmů, nebo stanovit daňový základ paušální částkou (pouze u příjmů §7 vyjmenovaných výše vyjímaje příjmy z podílu na zisku společníka v. o. s a komplementáře k. s.).

Za samostatný ZD jsou považovány příjmy autorů za příspěvek například do novin nebo časopisu v případě, že tyto příjmy nepřesáhnou v kalendářním měsíci částku 10 000Kč u jednoho plátce. Příjmy od různých plátců se nesčítají. Tento samostatný ZD je podroben zvlášť srážkové dani (nelze jej zahrnout do daňového přiznání a započítat sraženou daň do celkové daňové povinnosti).

U spolupracujících osob se rozdělují příjmy dle § 13 ZDP. Za spolupracující osoby se považují manžel, osoba žijící ve společné domácnosti a člen rodiny, který je zúčastněný na provozu rodinného závodu. Podíl na příjmech a výdajích připadá na spolupracující

⁶ NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. *Businesscenter.cz*. [Online] [Citace: 29. 01 2015.] Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obcansky-zakonik/>.

osobu v úhrnu nejvýše 30% a v částce 180 000Kč ročně. V případě spolupracujícího manžela je podíl nejvýše 50% a v částce 540 000Kč ročně.⁷

2.2.3 Příjmy z kapitálového majetku § 8

Hlavním rozdílem od jiných příjmů je, že příjmy z kapitálového majetku se zdaňují ve dvou režimech. Prvním režimem je zdanění DZD jednorázovou srážkovou daní se sazbou 15%. To znamená, že ZD jsou pouze příjmy nesnížené o výdaje. Patří sem například úroky a jiné výnosy z držby směnek, poskytnutého úvěru či zápůjček. Druhým způsobem je zdanění zvláštní sazbou daně, v rámci které poplatník nemusí podávat daňové přiznání, neboť daň odvede plátcе daně. Zařazují se zde například podíly na zisku tichého společníka nebo úroky, výhry a jiné výnosy z vkladů na vkladních knížkách. Příjmy z kapitálového majetku jsou v podstatě příjmy z držby finančního majetku a jsou vyčleněné v §8 ZDP.⁸

2.2.4 Příjmy z nájmu § 9

Pro příjmy nacházející se v §9 jsou DZD příjmy z nájmu nemovitých věcí nebo bytů a příjmy z nájmu movitých věcí, kromě nájmu příležitostného. Tento základ je snížený o výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Pro společné jmění manželů platí, že příjmy zdaňuje pouze jeden z manželů. Pokud poplatník na dosažení, zajištění a udržení příjmů neuplatní své prokazatelně vynaložené výdaje, má možnost si uplatnit 30% a nejvýše 600 000Kč ze svých příjmů.⁹

2.2.5 Ostatní příjmy § 10

Za ostatní příjmy jsou považovány všechny příjmy, které nejsou zahrnovány do předchozích druhů příjmů. Tento DZD je snížený příjem o výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Jsou to například příjmy ze zděděných práv, z převodu věcí, výher v loteriích a sázkách nebo ceny z veřejných soutěží.

Mezi ostatní příjmy patří také příležitostné příjmy, kterými jsou:

- příjmy z příležitostné činnosti
- příjmy z příležitostného nájmu
- příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství

⁷ MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2015*

⁸ DVOŘÁKOVÁ, Veronika. *Zdaňování příjmů fyzických a právnických osob 2013/2014.*

⁹ MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2015*

Výdaje paušálem je možné uplatnit pouze u příležitostných příjmů ze zemědělské činnosti, lesního a vodního hospodářství. Pokud příležitostné příjmy nepřekročí za zdaňovací období částku 30 000 Kč jsou dle §10 odst. 3a osvobozeny.¹⁰

2.3 Pojistné na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění

Pojistné na sociální zabezpečení je upravováno zákonem č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění zákonem č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění.

a) Pojistné na sociální zabezpečení

Plátcí sociálního pojistného jsou zaměstnanci s příjmy ze závislé činnosti, zaměstnavatelé a osoby samostatně výdělečně činné (dále jen OSVČ) s příjmy ze samostatné výdělečné činnosti. Do sociálního zabezpečení se zahrnuje nemocenské pojištění, důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Pro stanovení výše sociálního pojištění je třeba zjistit výši vyměřovacího základu a dané sazby.¹¹

Zaměstnancům pojistné sráží zaměstnavatel ze mzdy ve výši 6,5% není-li zaměstnanec účasten důchodového spoření, v opačném případě činí sazba 3,5%. Zaměstnanec platí pojištění pouze na důchodové spoření.

Zaměstnavatelé jsou nejen povinni srážet pojistné zaměstnancům, ale také odvádět pojistné za sebe coby zaměstnavatele. Tuto povinnost musí splnit nejpozději do 20tého dne následujícího kalendářního měsíce. Pojistné pro zaměstnavatele činí 25% z úhrnu vyměřovacích základů svých zaměstnanců a skládá se z

- 2,3% pojistného na nemocenské pojištění,
- 21,5% pojistného na důchodové pojištění
- 1,2% příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

Výše sazby pojistného OSVČ je 29,2 % z vyměřovacího základu u osob, které nejsou účastné na důchodovém spoření a 26,2% v opačném případě. Vyměřovacím základem pro OSVČ je částka, kterou si určí, avšak nesmí být menší než 50% daňového základu. OSVČ platí pojistné i formou záloh, které se vyúčtovávají za kalendářní rok. Tyto zálohy jsou povinni platit OSVČ vykonávající hlavní činnost a OSVČ vykonávající vedlejší činnost pouze pokud v daném roce dosáhl jejich daňový základ rozhodné částky nebo se k pojištění přihlásí. Nemocenské pojištění je u těchto osob dobrovolné.

¹⁰ MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2015*

¹¹ VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2014*

Minimální měsíční záloha na důchodové pojištění pro hlavní činnost, která není účastna důchodového spoření, činí 1 943 Kč (vedlejší činnost 778 Kč). V opačném případě činí minimální měsíční záloha pro hlavní činnost 1 744 Kč (vedlejší činnost 698 Kč)¹²

b) Zdravotní pojištění

Cílem zdravotního pojištění je plně nebo částečně hrazená zdravotní péče pojištěnce a zlepšení jeho zdravotního stavu.¹³

Stejně jako u sociálního zabezpečení se zdravotní pojištění odvádí z platu zaměstnance, z vyměřovacích základů zaměstnanců u zaměstnavatele a vyměřovacího základu OSVČ, který činí minimálně 50 % z daňového základu. Plátcí zdravotního pojištění jsou také osoby bez zdanitelných příjmů a osoby, za které platí pojistné stát.

Maximální vyměřovací základ pro zdravotní pojištění u OSVČ byl zrušen. Minimální měsíční záloha pro OSVČ je 1 797 Kč.

Pojistné činí 13,5% z vyměřovacího základu. Avšak pojistné zaměstnance, za kterého odvádí pojistné zaměstnavatel je 4,5% (dvojnásobek platí zaměstnavatel). Minimálním vyměřovacím základem pro zaměstnance je minimální mzda, dle které je stanoveno minimální pojistné na 1 242 Kč.¹⁴

2.4 Příjmy osvobozené od daně

Pro některé příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob, platí osvobození zmíněné v §4 ZDP. Toto osvobození je všeobecné a znamená nezdanění takových příjmů. Osvobození může být v plné výši nebo částečné podle stanovených podmínek. Do osvobozených příjmů se zahrnují například příjmy z prodeje rodinného domu a souvisejícího pozemku, výnosy z rezerv uložených na zvláštním vázaném účtu nebo příjem z prodeje hmotné movité věci za určitých podmínek.¹⁵

¹² MINISTERSTVO VNITRA. Pojistné na sociální zabezpečení. *Portál veřejné správy*. [Online] Dostupné z: <http://portal.gov.cz/portal/obcan/situace/191/194/>.

¹³ VŠEOBECNÁ ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNA. Účel zdravotního pojištění. *VZP*. [Online] Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/povinnosti-platcu-metodika/1-2-ucel-zdravotniho-pojisteni>.

¹⁴ VŠEOBECNÁ ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNA. Povinnosti plátců- metodika. *VZP*. [Online] Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/povinnosti-platcu-metodika>.

¹⁵ MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2015*

2.5 Základ daně

V ZDP §5 je definován ZD z příjmů fyzických osob. Prvním krokem k jeho stanovení je zjištění všech DZD. Celkový ZD se pak stanoví jako rozdíl mezi příjmy poplatníka a výdaji prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů, který se dále upravuje o odčitatelné položky a nezdanitelné části ZD. Pokud má poplatník ve zdaňovacím období souběžně dva nebo více příjmů, ZD je součet těchto DZD.¹⁶

Tabulka 2-1 Stanovení základu daně z příjmů fyzických osob

DZD § 6	Celkový roční příjem * 1,34 (DZD > 0)
DZD § 7	P- V (DZD= 0, > 0, < 0)
DZD § 8	P (DZD > 0, = 0)
DZD § 9	P- V (DZD = 0, > 0, < 0)
DZD §10	P- V (DZD = 0, > 0)
- Odpočitatelné položky	
- Nezdanitelné části základu daně	
= ZÁKLAD DANĚ	

Zdroj: VYBÍHAL, Václav. *Zdaňování příjmů fyzických osob 2009 praktický průvodce* - vlastní úprava

2.5.1 Odčitatelné položky od základu daně

„Princip odčitatelných položek spočívá v tom, že má poplatník při splnění zákonných podmínek v určitých případech mimo „běžného“ výdaje (nákladu) možnost si ještě o část stejného výdaje (nákladu) snížit základ daně.“, jak tvrdí (BRYCHTA str. 291).

Poplatník má v první řadě možnost si snížit svůj ZD o daňovou ztrátu v celé výši nebo její části a to nejdéle v pěti zdaňovacích obdobích jdoucích bezprostředně po období, kdy ztráta vznikla. Daňovou ztrátou se rozumí ztráta, kterou lze uplatnit pouze v daňovém přiznání a na rozdíl od účetní ztráty se o ní nijak neúčtuje.

Dále lze také odečíst od ZD součet 100% výdajů (nákladů) vynaložených v příslušném zdaňovacím období na realizaci projektu výzkumu a vývoje, do kterých se zahrnují například projekční a konstrukční práce či návrhy technologií. Tyto výdaje nepřevyšují úhrn výdajů na realizaci projektu výzkumu a vývoje. Pokud tyto výdaje převyšují úhrn výdajů, je tento odpočet součet 110% výdajů (nákladů) vynaložených v příslušném zdaňovacím období na realizaci projektu výzkumu a vývoje. Projekt musí splňovat podmínky dané zákonem upravujícího podporu výzkumu a vývoje. V případě, že má poplatník nízký ZD nebo daňovou ztrátu, lze tento odpočet odečíst

¹⁶ DVOŘÁKOVÁ, Veronika. *Zdaňování příjmů fyzických a právnických osob 2013/2014*.

nejpozději ve třetím období následujícím po vzniku nároku na odpočet. Společník v.o.s a komplementář k. s., který je poplatníkem má také možnost si uplatnit odpočet na podporu výzkumu a vývoje zvýšením o část odpočtu. Poměr odpovídá podílu společníka a komplementáře na zisku dané společnosti.¹⁷

V poslední řadě následují odpočty na podporu pořízení majetku na odborné vzdělávání a na podporu výdajů vynaložených na studenta/ žáka, které je možné uplatnit od zdaňovacího období 2014. Maximální odpočet u pořízení majetku na odborné vzdělávání činí součin částky 5 000Kč a počtu hodin praktického vyučování, odborné praxe nebo vzdělávací činnosti uskutečněných na pracovišti poplatníka. ZDP umožňuje zaměstnavatelům také odpočet pro podporu výdajů na studenta/žáka v rámci odborného vzdělávání, který činí součin 200Kč a počtu hodin na pracovišti poplatníka v rámci vyučování, praxe nebo vzdělávací činnosti.¹⁸

2.5.2 Nezdánitelné části základu daně

Už z názvu je patrné, že se jedná o položky, které se nezahrnují do ZD poplatníka. Navíc na rozdíl od odčitatelných položek nelze jednotlivé nezdanitelné části uplatnit u právnických osob. Z toho vyplývá, že fyzická osoba si může za určitých podmínek (bydliště na území ČR) snížit svůj ZD. Poplatník si uplatňuje nezdanitelné části v daňovém přiznání, nebo v ročním zúčtování daně.

Všechny nezdanitelné části jsou upravovány v § 15 ZDP a slouží jako nástroj daňové optimalizace. Můžeme říct, že se jedná o daňovou podporu některých investic u fyzických osob.¹⁹

Pokud poplatník, který je daňový nerezident má trvalé bydliště na území Evropské unie (dále jen EU), Norska nebo Islandu a jeho příjmy ze zdrojů ČR dosáhly 90% všech příjmů, má také nárok na snížení ZD o nezdanitelné části.

Do nezdanitelných částí ZD se zahrnují dary, úroky z hypotečního úvěru a stavebního spoření, příspěvky na penzijní pojištění a připojištění, příspěvky na životní pojištění, členské příspěvky odborové organizaci a příspěvky na úhradu zkoušky pro další vzdělání.

¹⁷ DVOŘÁKOVÁ, Veronika. *Zdaňování příjmů fyzických a právnických osob 2013/2014*.

¹⁸ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Informace k uplatňování odpočtu na podporu odborného vzdělávání od základu daně z příjmů. *MSMT* [Online] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/stredni-vzdelavani/informace-k-uplatnovani-odpoctu-na-podporu-odborneho>.

¹⁹ DVOŘÁKOVÁ, Veronika. *Zdaňování příjmů fyzických a právnických osob 2013/2014*.

a) Dary

Hodnota darů a jejich možné zahrnutí do nezdanitelných částí ZD je popsána v § 15 odst. 1 ZDP. Jedná se o bezúplatné plnění poskytnuté obcím, krajům, organizačním složkám státu, právnickým osobám se sídlem v ČR a pořadatelům veřejných sbírek na financování například vzdělávání, kultury, vědy nebo požární ochrany.

Zahrnují se zde i dary poskytnuté fyzickým osobám s trvalým bydlištěm na území ČR, které jsou nezletilými dětmi závislými na péči jiné osoby, anebo osoby pobírající invalidní důchod (nebo pobírali tento důchod ke dni přiznání starobního důchodu). Na tyto bezúplatná plnění se použije odpočet, pokud jsou použité na

- zdravotnické prostředky do částky nehrazené zdravotními pojišťovnami
- zvláštní pomůcky do částky nehrazené příspěvkem ze státního rozpočtu
- rehabilitační a jiné pomůcky nehrazené zdravotními pojišťovnami
- majetek usnadňující život těmto osobám ve vzdělání a zařazení do zaměstnání

Dále jsou to bezúplatná plnění osobám, které jsou poskytovateli zdravotních služeb, provozující školy a školská zařízení i těm co provozují zařízení na ochranu ohrožených a opuštěných zvířat. ZDP také umožňuje uplatnit nezdanitelnou část u financování při živelných pohromách na území ČR, EU, Norska a Islandu.

Hodnotu bezúplatného plnění lze odečíst od ZD poskytnutého v peněžní i nepeněžní formě za podmínky, že hodnota tohoto plnění přesáhne 2% (částku alespoň 1 000Kč) ze ZD. Maximální výše uplatnitelných bezúplatných plnění u fyzických osob je 15%. V případě, že dar poskytnou manželé ze společného jmění manželů, může si odpočet uplatnit jeden z nich nebo oba poměrnou částí.

Jako bezúplatné plnění lze také odečíst od ZD hodnota jednoho odběru krve, kdy dárce při splnění podmínek je odměněn částkou 2 000Kč (nezahrnují se cestovní výdaje). V případě odběru orgánu je částka 20 000Kč.

b) Úroky z hypotečního úvěru a stavebního spoření

Pokud nastanou poplatníkovi během zdaňovacího období úroky z hypotečního úvěru nebo stavebního spoření, zahrnujeme je do nezdanitelných částí ZD v případě, že těmito úvěry poplatník financoval své bytové potřeby. Bytové potřeby jsou vyjmenované v § 15 odst. 3 a může jimi být například výstavba bytového domu, rodinného domu, jednotky nezahrnující nebytový prostor, změna stavby, pořízený pozemek za účelem

stavby bytové potřeby nebo koupě bytového nebo rodinného domu. K zákonem určeným bytovým potřebám jsou také stanoveny podmínky, které musí být dodrženy.

Souhrn úroků z úvěru ze stavebního spoření a hypotečního úvěru je snížen o státní příspěvek a tato částka je poté odečtena od ZD za dané zdaňovací období. U všech poplatníků v jedné společné domácnosti, musí být částka úroků ze všech úvěrů do 300 000 Kč

c) Příspěvky na penzijní pojištění, připojištění a spoření

Mezi příspěvky zahrnované do nezdánitelných částí ZD se řadí penzijní pojištění dle smlouvy o penzijním pojištění, penzijní připojištění se státním příspěvkem a doplňkové penzijní spoření podle smlouvy o penzijním spoření.

U penzijního připojištění se státním příspěvkem lze odečíst částka rovna v úhrnu všem zaplaceným příspěvkům na dané připojištění ve zdaňovacím období snížené o 12 000Kč.

Tak stejně je tomu u doplňkového penzijního spoření, avšak také platí, že pokud účastník převede z transformovaného účtu prostředky do účastnických fondů, lze odečíst součet zaplacených příspěvků na penzijní připojištění se státním příspěvkem na jednu část zdaňovacího období a zaplacené příspěvky na doplňkové penzijní spoření na druhou část zdaňovacího období snížené o 12 000Kč.

U penzijního pojištění na základě uzavřené smlouvy o penzijním pojištění u příslušné instituce, je podmínkou pro uplatnění nezdánitelné části ZD, že výplata plnění z penzijního pojištění je sjednána po 60 kalendářních měsících, nejdříve v 60 letech věku.

Nárok na uplatnění odpočtu zaniká, pokud pojištění poplatníka skončí bez nároku na penzi nebo vyrovnání a bylo mu vyplaceno odbytné či jiné plnění.

Nejvýše lze odečíst od ZD daně částka ve výši 12 000Kč za zdaňovací období.

d) Příspěvky na životní pojištění

Životní pojištění má obdobné podmínky jako penzijní pojištění. Aby poplatník mohl uplatnit tuto nezdánitelnou část ZD, musí mít ve smlouvě s pojišťovnou sjednanou pevnou částku na dožití. Ta činí 40 000Kč u pojistné doby na 5-15 let a 70 000Kč u pojistné doby nad 15 let.

Nárok na odpočet zaniká pouze v případě, že před koncem doby 60 měsíců od uzavření smlouvy nebo před rokem dosáhnutí 60 let věku dojde k výplatě pojistného plnění ze životního pojištění, jiného příjmu nebo k předčasnému ukončení smlouvy.

e) Členské příspěvky odborové organizaci

Od ZD lze odečíst částka do výše 1,5% zdanitelných příjmů (§6) za podmínek zaplacených odborových příspěvků odborové organizaci členem odborové organizace. Nejvýše lze uplatnit částka ve výši 3 000 Kč v daném zdaňovacím období.

f) Úhrada za zkoušky pro další vzdělávání

Zkoušky prověřující výsledky dalšího vzdělávání, které nejsou hrazené zaměstnavatelem nebo uplatněné jako výdaj na dosažení, zajištění a udržení příjmů (§24) poplatníkem s příjmy ze samostatně výdělečné činnosti si může poplatník odečíst od ZD nejvýše v částce 10 000 Kč. Poplatníci se zdravotním postižením a poplatníci s těžším zdravotním postižením mají nárok na zvláštní částky dané ZDP, které mohou odečíst od ZD. Poplatník se zdravotním postižením má nárok na odpočet až 13 000Kč a poplatník s těžším zdravotním postižením až 15 000Kč²⁰

2.5.3 Sazba daně

Sazba daně se po mnoho let postupně vyvíjela až do roku 2008. Od tohoto roku je sazba daně lineární a činí 15% ze ZD sníženého o nezdánitelnou část a odčitatelné položky, zaokrouhleného na celá sta dolů.²¹

2.5.4 Solidární zvýšení daně

Od roku 2013 výpočet daně zkomplikovalo zavedení solidárního zvýšení daně. Solidární zvýšení daně činí 7 % ze ZD, který na rozdíl od ZD pro běžnou částku daně, není snížený o odpočty. Nově od 1. 1. 2015 ZDP definuje, že od příjmů ze závislé činnosti (§6), lze odečíst ztráta vzniklá u příjmů ze samostatné činnosti (§7).

Solidární zvýšení daně se skládá ze 7% z rozdílu (pouze kladného) mezi

- součtem DZD ze závislé činnosti §6 a DZD z příjmů ze samostatné činnosti §7
- 48 násobkem průměrné mzdy stanovené dle zákona upravujícího pojistné na sociální zabezpečení.

Solidární zvýšení daně, jako prvek zavedený coby dočasná pomoc pro řešení krize veřejných rozpočtů je počítáno odlišně od základu daně z příjmů, nezaokrouhluje se a mělo by být naposledy použito na zdaňovací období 2015.²²

²⁰ MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2015*

²¹ MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2015*

²² VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2014*

2.6 Slevy na dani a daňové zvýhodnění

Posledním krokem pro stanovení daně z příjmů fyzických osob je uplatnění slev na dani, daňových zvýhodnění a případných daňových bonusů. Rozdílem od nezdanitelné části ZD je to, že slevy se odečítají od vypočtené daně, nikoli od ZD poplatníka.

Slevy na dani se v rámci celkové konstrukce daně dělí na slevy, které vyplývají z titulu zaměstnávání osob, dále na slevy pro příjemce investičních pobídek, úlevy z daňové povinnosti poplatníka a daňové zvýhodnění.²³

2.6.1 Sleva na dani z titulu zaměstnávání

Pro výpočet slevy na dani z titulu zaměstnávání je rozhodný průměrný roční přepočtený počet zaměstnanců se zdravotním postižením (samostatně za každou skupinu zaměstnanců). Ten se zjistí jako podíl celkového počtu hodin sjednané pracovní doby a celkového ročního fondu pracovní doby na jednoho zaměstnance, pracujícího na plnou pracovní dobu (do pracovního poměru se nepočítá mateřská ani rodičovská dovolená, služba v ozbrojených silách, výkon civilní služby a dlouhodobé uvolnění pro výkon veřejné funkce).

Do součtu celkového počtu hodin se nezapočítávají neodpracované hodiny z důvodu, kvůli kterému zaměstnanec nemohl vykonávat svoji práci, neomluvené absence, nenapracovaného pracovního volna poskytnutého zaměstnavatelem bez náhrady mzdy, dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény bez nároku na náhradu mzdy, platu nebo odměny. Také z důvodu nemocenské z nemocenského pojištění s výjimkou neodpracovaných hodin v prvních třech dnech dočasné pracovní neschopnosti.

Daň se poplatníkům při splnění podmínek snižuje o 18 000Kč, za každého zaměstnance se zdravotním postižením a částku 60 000Kč, za každého zaměstnance s těžším zdravotním postižením. Společníci v. o. s a komplementáři k. s. si mohou daň snížit pouze o částku, která odpovídá poměru, jakým byl mezi ně rozdělen ZD²⁴

2.6.2 Sleva na dani pro příjemce investičních pobídek

Fyzickým osobám, kterým byl poskytnut příslib investiční pobídky, na základě kterého zahájili podnikání, jsou registrovány jako poplatníci daně z příjmu a splňují všeobecné a zvláštní podmínky, je umožněno uplatnit si slevu ve výši daně vypočtené dle §16 z DZD §7. ZDP definuje zvláštní podmínky této slevy a všeobecné podmínky

²³ VYBÍHAL, Václav. *Zdaňování příjmů fyzických osob 2009 praktický průvodce*.

²⁴ MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2015*

jsou vyčleněné v zákoně o investičních pobídkách č. 72/2000 Sb. Mezi zvláštní podmínky patří například nejvyšší uplatnění odpisů, opravných položek či položek odčitatelných od ZD.

Slevu lze uplatnit deset po sobě jdoucích zdaňovacích období. Nejdříve lze uplatnit v období, ve kterém poplatník splnil dané podmínky (všeobecné a zvláštní) a nejpozději ve zdaňovacím období, ve kterém uplynuly 3 roky od rozhodnutí o příslibu investičních pobídek. Sleva je omezena mírou veřejné podpory, která nemůže překročit v celkovém souhrnu maximální výši veřejné podpory. Hodnota slevy se zaokrouhluje na celé Kč dolů.²⁵

Při nedodržení některé ze všeobecných nebo zvláštních podmínek (výjimkou zvláštní podmínky uplatnění odpisů v nejvyšší možné míře při stanovení ZD), musí poplatník v rámci dodatečných daňových přiznání vrátit slevu za zdaňovací období, ve kterých ji uplatnil. To znamená, že si slevu přičte opět k dani za příslušné období.

Pokud se na poplatníky, kterým byl poskytnut příslib investiční pobídky dle zvláštního právního předpisu, nevztahuje sleva v rámci §35a, ale splňují všeobecné a zvláštní podmínky, můžou si uplatnit slevu v rámci §35b, která se vypočte jako

$$\text{Sleva} = S1 - S2$$

- **S1**= částka daně vypočtená dle § 16 z DZD § 7 za zdaňovací období, ve kterém bude sleva uplatněna
- **S2**= částka daně vypočtená dle §16 DZD §7 za jedno ze dvou zdaňovacích období předcházející období, ve kterém lze uplatnit slevu poprvé. Vybírá se částka, která je vyšší (částka se upraví o hodnoty jednotlivých odvětvových meziročních indexů cen vyhlášených Českým statistickým úřadem).²⁶

2.6.3 Slevy z daňové povinnosti poplatníka

Poplatníci mají nárok na slevu z daňové povinnosti za určitých podmínek stanovené ZDP. Daňovou povinnost lze snížit o řadu slev.

a) Sleva na poplatníka

Sleva tvořená základní částkou ve výši 24 840Kč ročně, která lze odečíst od daně z příjmů fyzických osob.

²⁵ DVOŘÁKOVÁ, Veronika. *Zdaňování příjmů fyzických a právnických osob 2013/2014*.

²⁶ MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2015*

b) Sleva na druhého z manželů

Pokud manžel/manželka nemá vlastní příjem přesahující částku 68 000Kč a manželé žijí ve společně hospodařící domácnosti, může jeden z manželů uplatnit slevu na dani v ročním zúčtování daně ve výši 24 840Kč. Je-li manžel/manželka držitelem průkazu ZTP/P zvýší se částka na dvojnásobek.

Do vlastních příjmů nelze zahrnout sociální podporu, dávky pěstounské péče, hmotnou nouzi, příspěvek na péči, příspěvky na penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření, příspěvek na stavební spoření, stipendium pro soustavně studující a připravující se na budoucí povolání, příjem z péče o blízkou nebo jinou osobu nebo příjem druhého z manželů.

c) Základní sleva na invaliditu

Slevu si poplatník uplatní v případě, že pobírá invalidní důchod I. nebo II. stupně z důchodového pojištění nebo zanikl-li tento nárok na důchod z důvodu nároku na výplatu starobního důchodu. Při splnění podmínek má poplatník nárok na slevu ve výši 2 520Kč ročně.

d) Rozšířená sleva na invaliditu

Na tuto slevu ve výši 5 040Kč ročně (420Kč měsíčně) má nárok poplatník

- pobírající invalidní důchod III. stupně
- pobírající jiný důchod z důchodového pojištění pro invaliditu III. stupně.
- zanikl-li mu nárok na důchod pro invaliditu III. stupně z důvodu nároku na výplatu starobního důchodu
- pokud je poplatník invalidní ve III. a jeho žádost o invalidní důchod byla zamítnuta z jiného důvodu, než že není invalidní ve III. stupni

e) Sleva pro držitele průkazu ZTP/P

V případě, že je poplatník držitelem průkazu ZTP/P, může si od své daňové povinnosti odečíst slevu na dani v částce 16 140Kč.

f) Sleva na studenta

Za studenta je považován poplatník, který se soustavně připravuje na budoucí povolání studiem nebo předepsaných výcvikem do dovršení 26let nebo 28let u prezenční formy studia v doktorském studijním programu.²⁷

²⁷ MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2015*

Za soustavnou přípravu na povolání se považuje dle zákona 117/1995 Sb. O státní sociální podpoře například:

- studium na středních a vysokých školách v České republice, do kterého se nezařazuje studium za trvání služebního poměru a také dálkové, distanční, kombinované a večerní studium, pokud poplatník je v době studia výdělečně činný nebo má nárok na podporu v nezaměstnanosti
- teoretická příprava na zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost pro osoby se zdravotním postižením
- studium v cizině na středních či vysokých školách postaveno na úrovni studia v ČR
- studium jednoletých denních kurzů cizích jazyků pro poplatníky, kteří vykonali maturitní zkoušku nebo absolutorium v konzervatoři v kalendářním roce, ve kterém zahájili studium
- studium v rámci zahraničních středoškolských vzdělávacích programů uskutečňované institucemi v ČR za stanovených podmínek tohoto zákona.
- vzdělávání v diagnostických třídách
- příprava přijetí člena do společenství církve nebo náboženské společnosti (doba trvání 1- 2 roky).²⁸

Při splnění podmínek si může poplatník uplatnit slevu na studenta ze své daňové povinnosti ve výši 4 020 Kč ročně.

g) Sleva za umístění dítěte

Má-li poplatník vyživované dítě ve společně hospodařící domácnosti a nechává jej umístit v zařízení péče o děti předškolního věku (zahrnující i mateřskou školu), má nárok na slevu odpovídající výši výdajů vynaložených za toto umístění. Výše slevy, je na každé vyživované dítě maximálně do výše minimální mzdy. Mezi vyživované děti se nepočítá v rámci této slevy vlastní vnuk nebo vnuk druhého z manželů, pokud není v péči nahrazující péči rodičů.²⁹

2.7 Daňové zvýhodnění

Daňové zvýhodnění se od slevy na dani liší svojí konstrukcí. Poplatník může uplatnit daňové zvýhodnění jako slevu na dani, daňový bonus nebo kombinací slevy na dani a daňového bonusu.

²⁸ ZÁKON O STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPOŘE. Předpis č. 117/1995 Sb., zákon o státní sociální podpoře. *Zákony pro lidi*. [Online] [Citace: 24. 01 2015.] Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117#cast2>.

²⁹ MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2015*

V případě, že je daňové zvýhodnění vyšší než daňová povinnost, vzniká poplatníkovi nárok na daňový bonus. Maximální výše daňového bonusu je 60 300Kč ročně, tedy 5 025Kč měsíčně. Podmínkou při vyplacení měsíčního daňového bonusu je, že příjmy poplatníka činí alespoň ½ minimální mzdy.

Nárok na daňové zvýhodnění má poplatník, který má trvalé bydliště na území EU a ve společné domácnosti s ním žije vyživované dítě (v případě více vyživovaných dětí, se posuzují dohromady). Pokud vyživuje jedno dítě ve společné domácnosti více poplatníků, může si daňové zvýhodnění uplatnit pouze jeden z nich. Poplatník si daňové zvýhodnění odečítá od daně vypočtené dle §16 snížené o slevy.

Daňové zvýhodnění si poplatník může uplatnit v roční částce 13 404Kč na jedno dítě, 15 804 Kč na druhé dítě a 17 004 Kč na třetí a další dítě. Je-li dítě držitelem průkazu ZTP/P, zvyšuje se částka na dvojnásobek

Vyživované dítě je dle ZDP vlastní dítě, osvojené dítě, dítě v péči nahrazující péči rodičů nebo dítě, které nabylo zletilosti a přestalo být u poplatníka v pěstounské péči, dítě druhého z manželů, vnuk druhého z manželů nebo vlastní (pokud nemají jeho rodiče dostatečné příjmy pro uplatnění zvýhodnění), pokud je

- dítě nezletilé nebo zletilé do dovršení 26 let věku, v případě, že nepobírá invalidní důchod pro invaliditu III. stupně a soustavně se připravuje na budoucí povolání
- dítě, které se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání z důvodu úrazu nebo nemoci
- dítě, které kvůli nepříznivému zdravotnímu stavu je neschopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost

Zvýhodnění nelze uplatnit v případě, kdy poplatník uplatňuje výdaje procentem z příjmů u DZD §7 a §9 a součet DZD s těmito výdaji překročí 50% celkového ZD.³⁰

2.8 Prokazování nároků na odečet nezdanitelných částí základu daně a slev na dani

Pokud by poplatník chtěl uplatnit některý z vybraných odpočtů a má na něj nárok, musí tento nárok prokázat plátcí daně dokladem požadovaným dle ZDP.

³⁰ MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2015*

a) Nezdánitelnou část ZD poplatník prokazuje

- potvrzením příjemce bezúplatného plnění
- smlouvou o úvěru a každoročním potvrzením o uhrazených úrocích (u hypotečního úvěru snížených o státní příspěvek)
- smlouvou o penzijním připojištění se státním příspěvkem, smlouvou o doplňkovém penzijním spoření, smlouvou o penzijním pojištění a každoročním potvrzením o zaplacených příspěvcích
- smlouvou o životním pojištění a každoročním potvrzením o zaplacených příspěvcích
- potvrzením odborové organizace o poskytnutých příspěvcích
- potvrzení o výši částky zaplacené za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání

b) Slevu v rámci úlevy na dani poplatník prokazuje

- dokladem potvrzujícím totožnost manžela (manželky) a průkazem ZTP/P je-li tohoto průkazu držitelem
- rozhodnutím o přiznání invalidního důchodu a každoročně dokladem o výplatě důchodu
- průkazem ZTP/P , potvrzením o studiu
- potvrzením o výši vynaložených výdajů za umístění vyživovaného dítěte do zařízení pro děti předškolního věku

c) Zvýhodnění na vyživované dítě je prokázáno

- dokladem o totožnosti dítěte nebo průkazem ZTP/P, pokud je dítě držitelem
- potvrzením o studiu
- potvrzením od zaměstnavatele druhého z poplatníků žijící ve stejné hospodařící domácnosti, který zahrnuje údaje o dětech, na které si poplatník uplatňuje a neuplatňuje slevu na dani
- potvrzením správce daně o tom, že poplatník vyživuje zletilé dítě, které nepobírá invalidní důchod III. stupně a nemůže z důvodu dlouhodobého nepříznivého zdravotního stavu vykonávat výdělečnou činnost.³¹

³¹ MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2015*

2.9 Daňové přiznání

Poplatník, jehož příjmy jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob (výjimka příjmů osvobozených nebo z nichž je vybírána daň srážkou) a v celkovém úhrnu přesahují částku 15 000Kč, je povinen podat daňové přiznání. Pokud tyto příjmy nepřesáhly částku 15 000Kč, ale poplatník vykazuje ztrátu, je povinen také podat daňové přiznání.

Pro daňové nerezidenty, kteří uplatňují vybrané slevy na dani, daňové zvýhodnění nebo nezdanielné části ZD, platí taktéž povinnost podat daňové přiznání. Povinnosti a vymezení ostatních osob povinných podat daňové přiznání jsou vymezeny v §38g ZDP.

V daňovém přiznání poplatník uvede veškeré příjmy, které jsou předmětem daně, výši slev na dani a daňového zvýhodnění. Poplatník je povinen doložit doklad pokud součástí jeho zdanitelných příjmů, jsou i příjmy ze závislé činnosti.³²

2.9.1 Prohlášení poplatníka daně z příjmů

Poplatník při nástupu do zaměstnání zpravidla vyplní, podepíše a odevzdá růžové prohlášení poplatníka daně z příjmů svému zaměstnavateli. Tímto prohlášením (a také doložením příslušných dokladů či potvrzení) zaměstnanec uplatní v zájmu zjištění zálohy na daň z příjmů a daňové povinnosti odpočet ve formě nezdanielných částí ZD, slev na dani a daňových zvýhodnění.

Má-li poplatník příjmy od více než jednoho zaměstnavatele, může podepsat toto prohlášení pouze u jednoho z nich.³³

³² MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2015*

³³ MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2015*

3 Základní změny nezdánitelných částí základu daně a slev na dani

Nezdánitelné části ZD a slevy na dani jsou významné pro stanovení daňové povinnosti poplatníka. V rámci hledání optimální výše těchto odpočtů došlo k mnoha změnám, převážně v určitých zdaňovacích obdobích vývoje daně z příjmů fyzických osob.

V rámci téhle kapitoly se podíváme, jaké změny se uskutečnily v oblasti nezdánitelných částí ZD a slev na dani od doby platnosti zákona č. 586/1992 Sb. o dani z příjmu až po současnost.

3.1 Zdaňovací období 1993

Ve zdaňovacím období 1993 proběhla v ČR významná daňová reforma, která zavedla daňový systém tržní ekonomiky. Cílem reformy bylo například zavedení daně z přidané hodnoty, spotřebních daní, sjednocení zdanění podnikatelských subjektů a jednotlivců nebo oddělení sociálního pojistného od daně s příjmů.

Na základě daňové reformy začal platit zákon 586/1992 Sb. o dani z příjmů, s účinností od 1. 1. 1993, ve kterém se všechny předchozí existující daně, které platili občané, přeměnili na jednu daň z příjmů fyzických osob. Znění zákona se už během tohoto zdaňovacího období měnilo a vyvíjelo na základě vydaných novel s účinností nejen od dalšího zdaňovacího období, ale i s účinností zpětnou. V tomto znění zákona se ještě neobjevují slevy na dani, jak je dnes známe, ale jsou zahrnuty ve formě nezdánitelných částí ZD.³⁴

Tabulka 3-1 Přehled nezdánitelných částí základu daně za zdaňovací období 1993

Nezdánitelná část základu daně	Roční částka (Kč)	Měsíční částka (Kč)
Poplatník	20 400	1 700
Vyživované dítě	9 000	750
Manžela/manželka	12 000	-
Částečný invalidní důchod	6 000	500
Invalidní důchod/ průkaz ZTP/P	12 000/ 36 000	1 000/ 3 000
Bezúplatná plnění	Min. 2% ze ZD	-

Zdroj: ZÁKON O DANI Z PŘÍJMŮ. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. *Změny zákonů*. [Online] Dostupné z: <http://www.zmenyzakonu.cz/vyber.aspx?k=586/1992%20Sb..>
- vlastní úprava

³⁴ VANČUROVÁ, Alena. Daňové reformy ČR. *Vysoká škola ekonomická v Praze*. [Online] [Citace: 15. 02 2015.] Dostupné z: http://kvf.vse.cz/storage/1218123709_sb_vancurova.pdf.

První nezdanitelnou částí ZD, která se objevuje v tomto zdaňovacím období, je možnost odpočtu částky na poplatníka ve výši 20 400 Kč ročně (1 700Kč měsíčně). Odpočet si můžou uplatnit všichni poplatníci s výjimkou osob pobírající starobní důchod, pokud tento důchod překročí částku 20 400Kč. V případě nepřekročení částky si poplatník odečte nezdanitelnou část sníženou o vyplacené částky starobního důchodu.

Dále lze odečíst odpočet na jednoho z manželů (nemá-li vlastní příjem přesahující rozhodnou částku) ve výši 12 000Kč ročně a na vyživované dítě (nejvýše na 4 děti) v případě, že žijí s poplatníkem ve společné domácnosti a to ve výši 9 000Kč ročně.

Nárok na odpočet má také poplatník v případě, že pobírá částečný invalidní důchod nebo je částečně invalidní dle zvláštního právního předpisu. Poplatník invalidní, pobírající invalidní důchod nebo invalidní poplatník, kterému byla žádost na invalidní důchod zamítnuta, má nárok na odpočet ve výši 12 000Kč ročně. V případě, že je tento poplatník také držitelem průkazu ZTP/P se částka zvyšuje. Pro využití odpočtu není překážkou souběžný nárok na starobní důchod ani invalidní nebo částečný invalidní důchod.

V poslední řadě lze odečíst od ZD hodnotu darů. Všechny tyto dary musí přesáhnout částku 1 000Kč a nebo 2% ze ZD. Maximální výše uplatnitelných bezúplatných plnění u fyzických osob je v tomto zdaňovacím období 10%

V oblasti slev na dani se v §35 nachází v úplných počátcích ZDP pouze slevy na dani z titulu zaměstnávání. Tyto slevy umožňují snížení své daňové povinnosti poplatníkům se změněnou pracovní neschopností při splnění daných podmínek³⁵

3-2 Slevy z titulu zaměstnávání 1993

Slevy z titulu zaměstnávání	1993
Pracovník se změněnou pracovní neschopností	7 500 Kč
Pracovník se změněnou pracovní neschopností a s těžším zdravotním postižením	22 500 Kč

Zdroj: ZÁKON O DANI Z PŘÍJMŮ. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. *Změny zákonů*. [Online] Dostupné z: <http://www.zmenyzakonu.cz/vyber.aspx?k=586/1992%20Sb.> – vlastní uprava

³⁵ ZÁKON O DANI Z PŘÍJMŮ. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. *Změny zákonů*. [Online] Dostupné z: <http://www.zmenyzakonu.cz/vyber.aspx?k=586/1992%20Sb..>

3.2 Zdaňovací období 1994- 2003

Struktura nezdaniitelných částí ZD se neustále vyvíjí a ve sledovaném zdaňovacím období 1994- 2003 této podkapitoly se proto vyskytují nejen změny ve výši nezdaniitelných částí možných k odečtení od ZD, ale také úplně nové možnosti odpočtů zakotvené v ZDP v rámci vydaných novel. Na základě přílohy č. 1 můžeme vidět nejvýraznější změny nezdaniitelných částí ZD v těchto zdaňovacích obdobích.

Už v roce 1994 se objevují novinky a změny pro poplatníky daně z příjmů fyzických osob. V první řadě se nově oddělila nezdaniitelná část pro držitele průkazu ZTP/P od nezdaniitelné části pro poplatníky pobírající invalidní důchod. Částka činí obdobných 36 000 Kč, ale je v zákoně uvedena zvlášť. Do konce trvání zmiňovaných zdaňovacích období této podkapitoly se pro poplatníky s průkazem ZTP/P nezdaniitelná část ZD v rámci své struktury nemění, pouze dochází k zvýšení částky v roce 1997 na 42 000Kč, v roce 1999 na 45 780Kč a v roce 2001 na 50 040Kč.

Poprvé ve zdaňovacím období 1994 se objevuje nezdaniitelná část ZD pro studenty a žáky, kteří mají příjmy ze závislé činnosti a zároveň se soustavně připravují studiem (předepsaným výcvikem) na budoucí povolání. Částku, kterou lze uplatnit je 6 000 Kč ročně (500Kč měsíčně). Do roku 2003 došlo pouze ke zvýšení této nezdaniitelné části ZD a to na 9 600Kč v roce 1997, na částku 10 464Kč v roce 1999 a ve zdaňovacím období 2001 činila zvýšením tato část 11 400Kč.

Můžeme vidět, že oproti zdaňovacímu období 1993 se konaly změny převážně ve výši částek možných k odečtení od ZD a nejčastěji docházelo ke zvyšování nezdaniitelné části na poplatníka a vyživované dítě. Ve zdaňovacím období 1999 dochází dokonce ke změně výše všech nezdaniitelných částí ZD v rámci novely 333/1998 Sb.

Novely zákona přináší do ZDP také možnosti uplatnění si nových odpočtu od ZD. Jedna z nezdaniitelných částí je určena pro poplatníky, kteří financují své bytové potřeby hypotečním úvěrem nebo úvěrem ze stavebního spoření, ta jim umožňuje odečíst částku rovnou úrokům zaplacených z úvěrů v daném zdaňovacím období. Podmínkou je, že odečtená částka nesmí být vyšší než 300 000Kč za všechny poplatníky v jedné domácnosti. Tuto nezdaniitelnou část lze odečíst od roku 1998.

I v roce 2000 se objevuje nová nezdaniitelná část ZD (novela 170/1999 Sb.), v rámci které lze odečíst zaplacené příspěvky na penzijní připojištění se státním příspěvkem placené poplatníkem. Odečíst lze částku, která se rovná zaplaceným příspěvkům snížených o 6 000 Kč a nejvýše lze uplatnit 12 000Kč za zdaňovací období.

Nárok na odpočet pojistného na soukromé pojištění zaplacené poplatníkem je umožněn o rok později (2001) a částku, kterou lze maximálně odečíst je rovněž 12 000 Kč. V tomto roce je také poprvé zavedena daň paušální částkou, kterou si poplatník může uplatnit na základě žádosti.

Pokud se podíváme na změnu v odpočtech darů (bezúplatných plnění), tak od roku 1997 poplatníkovi poprvé náleží částka ve výši 2 000 Kč za odběr krve, pokud je tento odběr krve v rámci daru na zdravotnické účely.

V oblasti slev na dani z titulu zaměstnávání pro osoby se změněnou pracovní schopností dochází ke zvýšení částek, které je možné odečíst od daňové povinnosti poplatníka. K prvnímu navýšení dochází v roce 1996 a to na částky 9 000 Kč a 32 000 Kč. Největším skokem v navýšení byl však rok 2001, kde tyto slevy mají dvojnásobnou hodnotu.

Rok 2000 přinesl do ZDP také novou slevu na dani pro příjemce investičních pobídek ve výši vypočtené daně dle §16 z DZD §7.

Ve zdaňovacím období 2002 – 2003 nedošlo k žádným významným změnám v nezdaniitelných částech základu daně a slev na dani.³⁶

3-3 Přehled nově zavedených nezdaniitelných částí základu daně a slev na dani v letech 1994- 2003

Druh odpočtu	Poprvé uvedeno v ZDP
Student	1994
Odběr krve	1997
Úroky z hypotečního úvěru a úvěru ze stavebního spoření	1998
Penzijní připojištění se státním příspěvkem	2000
Sleva na dani pro příjemce investičních pobídek	2000
Soukromé životní pojištění	2001

Zdroj: ZÁKON O DANI Z PŘÍJMŮ. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. *Změny zákonů*. [Online] Dostupné z: <http://www.zmenyzakonu.cz/vyber.aspx?k=586/1992%20Sb.> – vlastní úprava

³⁶ ZÁKON O DANI Z PŘÍJMŮ. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. *Změny zákonů*. [Online] Dostupné z: <http://www.zmenyzakonu.cz/vyber.aspx?k=586/1992%20Sb.>

3.3 Zdaňovací období 2004- 2006

Začátkem zdaňovacího období 2004 i během jejího průběhu došlo k mnoha změnám díky novele č. 483/2003 Sb. Tato novela navazuje na nejdůležitější událost tohoto roku a to vstupu ČR do EU s účinností od 1. 5. 2004. Na základě této významné události došlo k rozsáhlým úpravám nejen v ZDP, ale také například v oblasti pracovního práva, nepřímých daní a spotřebních daní.³⁷

V §15 se v roce 2004 mění výše nezdaniitelných částí ZD pouze u vyživovaných dětí. Částka 23 520 Kč se zvýšila na 25 560 Kč, což je o 2 040 Kč ročně (170Kč měsíčně) více než v předchozím zdaňovacím období.

V tomto období změn stojí za to zmínit zpřísnění podmínek pro nezdaniitelnou část úroků z hypotečního úvěru a úvěru ze stavebního spoření. Na rozdíl od roku 2003 je zákonem dána podmínka, že poplatník musí při koupi pozemku, bytového domu, rodinného domu aj. (dle § 15 odst. 10) užívat konkrétní objekt také k trvalému bydlení. Toto trvalé bydlení se nemusí vztahovat pouze na samotného poplatníka, ale také na další osoby (manžel, potomek). Tato podmínka se týká také oprav a údržeb bytu.

Dále se v roce 2004 poprvé objevuje možnost odečíst si od ZD členské příspěvky placené členem organizace dané organizaci. Lze odečíst 1,5% zdanitelných příjmů (výjimka příjmů zdaněné srážkou podle zvláštní sazby daně) avšak maximálně 3 000Kč ročně. Tento odpočet se od doby zavedení do současnosti nezměnil.

Mimo jiné došlo v tomto zdaňovacím období k zavedení například daňové evidence nebo podmínky možnosti odečtení ztráty pouze po dobu 5 po sobě jdoucích zdaňovacích obdobích.³⁸

Ve zdaňovacích obdobích 2005- 2006 se významně změnila struktura nezdaniitelných částí ZD. V rámci reformy, která se týkala především daně z příjmů fyzických osob, došlo k přeměně některých nezdaniitelných částí ZD na slevy na dani s účinností od roku 2006 (daňové zvýhodnění od roku 2005). Nezdaniitelné části ZD, kterých se změna týká je nezdaniitelná část základní, na manželku, na částečný a invalidní důchod, na držitele průkazu ZTP/P, studenta a zvýhodnění na dítě.

³⁷ DRÁB, Ondřej. Vstup do Evropské Unie a daně. *Účetní kavárna*. [Online] 09. 04 2004. [Citace: 15. 02 2015.] Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d2142v2885-vstup-do-evropske-unie-a-dane/>.

³⁸ BĚHOUNEK, Pavel. Změny pro OSVČ v daních z příjmů. *Daňáři online- portál daňových poradců a profesionálů*. [Online] 05. 01 2004. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d1952v2713-zmeny-pro-osvc-v-danich-z-prijmu/>.

Toto opatření společně se snížením roční sazby daně v prvním a druhém daňovém pásmu (z 15% na 12% a z 20% na 19%) a rozšíření prvního daňového pásma (na 121 200 Kč) výrazně snížilo daň z příjmů fyzických osob. Převážně je toto snížení zaměřeno na poplatníky s nižšími příjmy.³⁹

V roce 2005 se mezi nejdůležitější změny zařazuje už zmíněné zavedení daňového zvýhodnění na vyživované dítě a nově zavedené společné jmění manželů. Na daňové zvýhodnění má poplatník nárok ve formě slevy na dani, daňového zvýhodnění nebo jejich kombinací ve výši 6 000Kč za rok. V případě vzniku daňového bonusu je podmínkou uplatnění minimální částka 100Kč a maximální částka 30 000Kč ročně. Počet dětí není omezen. V případě, že dítě je držitelem průkazu ZTP/P daná částka se dvojnásobně zvyšuje. Výše daňového zvýhodnění byla i v dalším zdaňovacím období stejná.

Zákon umožňuje manželům v rámci společného jmění manželů stanovit ZD (pokud vyživují aspoň jedno dítě ve společné domácnosti) na 50% pro každého z celkového ZD. Nelze tak učinit pokud jeden z manželů má daň stanovenou paušální částkou.⁴⁰

V roce 2006 tedy v ZDP přibýly v §34ba slevy na dani, které od tohoto zdaňovacího období snižují daňovou povinnost poplatníka.

3-4 Přehled slev na dani v roce 2006

Sleva na dani	Roční částka (Kč)	Měsíční částka (Kč)
Poplatník	7 200	600
Manžel, manželka	4 200	-
Částečný invalidní důchod	1 500	125
Invalidní důchod- plný	3 000	250
Držitel průkazu ZTP/P	9 600	800
Student	2 400	200

Zdroj: ZÁKON O DANI Z PŘÍJMŮ. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. *Změny zákonů*. [Online] Dostupné z: <http://www.zmenyzakonu.cz/vyber.aspx?k=586/1992%20Sb.> – vlastní uprava

V §15 nedochází k výrazným změnám, pouze se zpřísňují a mění podmínky v jednotlivých nezdanitelných částech ZD. Například u příspěvků na penzijní připojištění se státním příspěvkem placené poplatníkem se zavádí sankce za předčasné zrušení

³⁹ DOBEŠOVÁ, Katarína. Snížení daní v roce 2006 - novela zákona o daních z příjmů, nová sleva na dani a jiné důležité změny ve zdaňování mezd. *Daňáři online- portál daňových poradců a profesionálů*. [Online] 19. 01 2006. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d439v415-snizeni-dani-v-roce-2006-novela-zakona-o-danich-z-prijmu/>.

⁴⁰ VYBÍHAL, Václav. *Zdaňování příjmů fyzických osob 2009 praktický průvodce*.

penzijního pojištění formou dodaných částek nebo u možnosti odečtení darů dochází k zpřesnění podmínek pro osoby pobírající částečný nebo plný invalidní důchod.

V poslední řadě lze také například v ročním zúčtování daně nově uplatňovat odečet úroků při výpočtu záloh daně z příjmů v jednotlivých měsících.⁴¹

3.4 Zdaňovací období 2007- 2010

V průběhu zdaňovacích období 2007-2010 došlo k několika reformám, které svým působením ovlivnili daň z příjmů fyzických osob. V roce 2008 byl podepsán zákon o stabilizaci veřejných rozpočtů, který zahrnuje změny novely ZDP a výrazně upravuje části týkající se daně z příjmů fyzických osob. Zákon o stabilizaci veřejných rozpočtů č. 261/2007 Sb. byl zaveden s cílem zlepšit pracovitost, zadluženost země a převážně zlepšit stav veřejných financí. Větší část změn týkající se poplatníků fyzických osob nabyla účinnosti v roce 2008 a zahrnovala například

- zavedení superhrubé mzdy, která zvyšuje základ daně poplatníkům s příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků o povinné pojistné hrazené zaměstnavatelem
- rozšíření účasti zaměstnanců na veřejném zdravotním pojištění a zavedení všeobecného maximálního vyměřovacího základu.
- zrušení společného zdanění manželů
- zavedení jednotné sazby daně z příjmů fyzických osob a sjednocení sazeb pro daň vybíranou srážkou (15 %)
- výrazné zvýšení slev na dani pro snížení daňové povinnosti fyzických osob
- zvýšení částky daňového zvýhodnění na vyživované dítě

3-5 Změna slev na dani s účinností od 1. 1. 2008

Slevy na dani / Rok	2007	2008,2009,2010
Poplatník	7 200 Kč	24 840 Kč
Manžel/Manželka	4 200 Kč	24 840 Kč
Částečný invalidní důchod	1 500 Kč	2 520 Kč
Invalidní důchod	3 000 Kč	5 040 Kč
Držitel ZTP/P	9 600 Kč	16 140 Kč
Student	2 400 Kč	4 020 Kč

Zdroj: ZÁKON O DANI Z PŘÍJMŮ. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. *Změny zákonů*. [Online] Dostupné z: <http://www.zmenyzakonu.cz/vyber.aspx?k=586/1992%20Sb.> – vlastní uprava

⁴¹ ZÁKON O DANI Z PŘÍJMŮ. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. *Změny zákonů*. [Online] Dostupné z: <http://www.zmenyzakonu.cz/vyber.aspx?k=586/1992%20Sb..>

3-6 Změny daňového zvýhodnění na vyživované dítě

	2007	2008,2009	2010
Daňové zvýhodnění na vyživované dítě	6 000 Kč	10 680 Kč	11 604 Kč

Zdroj: ZÁKON O DANI Z PŘÍJMŮ. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. *Změny zákonů*. [Online] Dostupné z: <http://www.zmenyzakonu.cz/vyber.aspx?k=586/1992%20Sb.> – vlastní uprava

Můžeme upozornit, že nejen daňové zvýhodnění na dítě, ale také všechny slevy na dani od roku 2008 výrazně stouply. Toto zvýšení proběhlo v souvislosti se zavedením jednotné sazby daně, která činí od roku 2008 lineárně 15%. Zavedením vyšších slev na dani se zajišťuje hlavně progresivita daně společně se zavedením solidární daně.⁴²

Ve zdaňovacím období 2009-2010 v rámci modernizace daňového systému dochází ke změnám cílů daňového systému. Na základě změn je cílem dosáhnout zlepšení a zjednodušení daňové správy (její elektronizace), sloučení daně z příjmů fyzických osob a sociálního zabezpečení a změnit formu přímých daní.⁴³

Mezi drobnou úpravu se zařazuje změna v rámci slev pro poplatníky s částečnou nebo plnou invaliditou. Od roku 2010 se poplatník s částečnou invaliditou označuje jako poplatník s invalidním důchodem pro invaliditu I. nebo II. stupně a poplatník s plnou invaliditou jako poplatník s invalidním důchodem pro invaliditu III. stupně.

Novinkou v ZDP v §15 ve sledovaném období této podkapitoly je možnost odečíst si od ZD platby za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání, nejvýše však v částce 10 000Kč u poplatníků bez zdravotního postižení. V opačném případě má poplatník nárok na částku 13 000Kč a poplatník s těžším zdravotním postižením na 15 000Kč. Tento odpočet platí s účinností od zdaňovacího období 2007 a do současnosti nebyl změněn.

V rámci nezdánitelné části ZD je nově možnost poskytnout dar FO nebo PO, který má bydliště v členském státě EU, Norsku nebo Islandu a odečíst si nezdánitelnou část ZD dle podmínek, které platí pro uplatnění darů.⁴⁴

⁴² DOBEŠOVÁ, Katarína. O změnách zákona o daních z příjmů v zákoně o stabilizaci veřejných rozpočtů, z pohledu zaměstnance a zaměstnavatele. *Daňáři online- portál daňových poradců a profesionálů*. [Online] 31. 10 2007. [Citace: 15. 02 2015.] Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d2680v3473-o-zmenach-zakona-o-danich-z-prijmu-v-zakone-o-stabilizaci/>.

⁴³ VANČUROVÁ, Alena. Daňové reformy ČR. *Vysoká škola ekonomická v Praze*. [Online] [Citace: 15. 02 2015.] Dostupné z: http://kvf.vse.cz/storage/1218123709_sb_vancurova.pdf.

⁴⁴ ZÁKON O DANI Z PŘÍJMŮ. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. *Změny zákonů*. [Online] [Citace: 29. 01 2015.] Dostupné z: <http://www.zmenyzakonu.cz/vyber.aspx?k=586/1992%20Sb.>.

3.5 Zdaňovací období 2011- 2012

Nezdanitelné části ZD a slevy na dani zůstávají až na pár výjimek v letech 2011-2012 stejné. Jedna ze změn je v uplatnění nezdanitelné části ZD v rámci úvěru ze stavebního spoření a hypotečního úvěru, kde s platností od roku 2011 nemusí být bytová výstavba zahájena do 4 let, jak tomu bylo doposud.⁴⁵

3-7 Přehled a slev na dani a daňového zvýhodnění 2011-2012

Druh / Rok	2011	2012
Poplatník	23 640 Kč	24 840 Kč
Jeden z manželů	24 840 Kč	beze změny
Invalidní důchod I. a II. stupně	2 520 Kč	beze změny
Invalidní důchod III. stupně	5 040 Kč	beze změny
Držitel ZTP/P	16 140 Kč	beze změny
Student	4 020 Kč	beze změny
Zvýhodnění na dítě	11 604 Kč	13 404 Kč

Zdroj: ZÁKON O DANI Z PŘÍJMŮ. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. *Změny zákonů*. [Online] Dostupné z: <http://www.zmenyzakonu.cz/vyber.aspx?k=586/1992%20Sb.> – vlastní úprava

Slev na dani a daňového zvýhodnění se změny dotkly lehce výrazněji. Sleva na poplatníka je v roce 2011 snížena o 1 200Kč ročně (tzv. povodňovou stokorunu měsíčně) z důvodu rozsáhlých povodní, které zasáhly ČR v roce 2010. V roce 2012 je sleva na poplatníka opět navýšena na 24 840Kč ročně.

Zvýhodnění na dítě od roku 2012 činí o 1 800Kč ročně více převážně z důvodu určitého vyrovnání za růst dolní části DPH.⁴⁶

3-8 Růst sazby DPH

Rok	Snížená sazba DPH	Základní sazba DPH
2011	10%	20%
2012	14%	20%
2013	15%	21%

Zdroj: ZÁKON O DANI Z PŘÍDANÉ HODNOTY. Zákon č. 235/2004 Sb. *Změny zákonů*. Dostupné z: <http://www.zmenyzakonu.cz/vyber.aspx?k=235/2004%20Sb.&all=f.-> vlastní úprava

⁴⁵ ZÁKON O DANI Z PŘÍJMŮ. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. *Změny zákonů*. [Online] [Citace: 29. 01 2015.] Dostupné z: <http://www.zmenyzakonu.cz/vyber.aspx?k=586/1992%20Sb..>

⁴⁶ FOJTÍK, Evžen. Nezdanitelné části základu daně a slevy na dani. *Peníze navíc*. [Online] Dostupné z: <http://www.penizenavic.cz/clanky/nezdanitelne-casti-zakladu-dane-a-slevy-na-dani>.

3.6 Zdaňovací období 2013- 2015

Jedna z důležitých událostí v těchto obdobích je nahrazení občanského a obchodního zákoníku novým občanským zákoníkem č. 89/2012 Sb. a zákonem o obchodních korporacích č. 90/2012 Sb. účinných od 1. 1. 2014. Změny a nová struktura těchto zákonů se týká převážně podnikatelů a nedotýká se výrazně daně z příjmů v oblasti nezdanitelných částí ZD, slev na dani ani daňového zvýhodnění.

Velmi zásadní změnou v ZDP s účinností od 1. 1. 2014 je zrušení darovací a dědické daně, které se ve své podstatě mění na daň z příjmů jak fyzických osob, tak právnických osob.

V rámci oblasti sledované problematiky je zásadní změnou v letech 2013- 2014 zrušení základní slevy na poplatníka pro starobní důchodce, kterým je vyplácen starobní důchod. Ustanovení o změně nabylo účinnosti 1. 1. 2013 a toto omezení netrvalo dlouho. Už v červenci 2014 Ústavní soud ruší toto omezení pro zdaňovací období 2014 (i zpětně) a v září 2014 ruší omezení i pro rok 2013 (v říjnu ruší omezení pro zpětné uplatnění). To znamená, že pokud si OSVČ podala daňové přiznání za rok 2014 a dodatečné přiznání za rok 2013, uznala se jí sleva zpětně ve výši 24 840Kč, na které měla nárok v daném zdaňovacím období. Zaměstnanci uplatnili slevu, pokud podepsali u zaměstnavatele prohlášení nebo si podali daňové přiznání. Zpětně se však sleva nedala v roce 2013 uplatnit, pokud měl zaměstnanec příjmy zdaněné pouze srážkovou daní a nepodepsal prohlášení poplatníka. Ve zdaňovacím období 2014 lze slevu uplatnit i u příjmů zdaněné srážkovou daní v rámci daňového přiznání.⁴⁷

Struktura nezdanitelných částí ZD se mění v těchto obdobích například u příspěvků na penzijní připojištění se státním příspěvkem, který je dále rozšířen na možnost využít odpočtu také za příspěvky na penzijní pojištění a doplňkové penzijní spoření na základě smlouvy. Od roku 2013 se penzijní připojištění se státním příspěvkem nesnižuje o 6 000Kč, ale o 12 000Kč za zdaňovací období. Maximální výše možného odpočtu zůstává ve stejné výši.

Začátkem roku 2014 vzrůstá maximální hranice pro odpočet bezúplatných plnění z 10% na 15% ze ZD a přibývá možnost uplatnit hodnotu darovaného orgánů žijícího dárce ve výši 20 000Kč.

⁴⁷ BARTUŠKOVÁ, Zuzana. Dodatečně přiznaná sleva na dani z příjmů pro důchodce za rok 2013. *Účtování.net*. [Online] Dostupné z: <http://www.uctovani.net/clanek.php?t=Dodatecne-priznana-sleva-na-dani-z-prijmu-pro-duchodce-za-rok-2013&idc=170>.

U příspěvků na soukromé životní pojištění došlo ke zpřísnění podmínek. Nově od zdaňovacího období 2015 je odpočet umožněn pouze v případě, že poplatník doloží ke své stávající smlouvě o životním pojištění, také podklad o tom, že nemá umožněné výběry až do 60let věku při trvání smlouvy minimálně 60 měsíců. V opačném případě, nebude tento odpočet umožněn.⁴⁸

Novelou ZDP č. 267/2014 se mění pravidla a stanovení výše daňového zvýhodnění na dítě pro poplatníky, kteří vyživují alespoň jedno dítě ve společné domácnosti. Od zdaňovacího období 2015 se daňové zvýhodnění na vyživované dítě odvíjí od počtu dětí ve společně hospodařící domácnosti na území ČR nebo členského státu EU.

Poplatník, který chce uplatnit tuto slevu, musí vyplnit a podepsat nový tiskopis prohlášení k dani (vzor č. 24), ve kterém jsou doplněny údaje právě o vyživovaných dětech, respektive, na které děti si poplatník v rámci společně hospodařící domácnosti uplatňuje slevu na dani. Současně musí poplatník předložit tiskopis (potvrzení) svému zaměstnavateli obsahující údaje o vyživovaných dětech, na které uplatňuje slevu druhý z poplatníků a potvrzený od zaměstnavatele druhého z poplatníků.

U dětí s průkazem ZTP/P platí stále zvýšení slevy na dvojnásobek částky. Výše daňového bonusu činí minimálně 100Kč a maximálně 60 300kč.

Kromě změny daňového zvýhodnění se v ZDP objevuje nová sleva na umístění dítěte v zařízení péče o děti v předškolním věku, kterou může uplatnit poplatník až do výše minimální mzdy. Aby byla sleva uznána, je třeba si nechat vystavit potvrzení od daného zařízení, které dítě navštěvuje. Tuto slevu lze uplatnit už v roce 2014 v rámci ročního zúčtování daně nebo daňového přiznání.⁴⁹

⁴⁸ ZÁKON O DANI Z PŘÍJMŮ. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. *Změny zákonů*. [Online] [Citace: 29. 01 2015.] Dostupné z: <http://www.zmenyzakonu.cz/vyber.aspx?k=586/1992%20Sb..>

⁴⁹ ONDRÁČKOVÁ, Kamila. Daň z příjmů fyzických osob: Nejdůležitější změny pro rok 2015. *Finexpert*. [Online] 05. 01 2015. [Citace: 26. 02 2015.] Dostupné z: <http://finexpert.e15.cz/dan-z-prijmu-fyzickych-osob-nejdulezitejsi-zmeny-pro-rok-2015>.

4 Analýza daně z příjmů fyzických osob České republiky a vybraných zemí Evropské Unie

Praktická část této bakalářské práce je zaměřena na analýzu daňové povinnosti vybraných fiktivních poplatníků, která prakticky ukazuje vývoj nezdanitelných částí ZD a slev na dani a jejich dopad v oblasti daňové zatížení ve sledovaném období 1993- 2015. U jednotlivých výpočtů daňových povinností poplatníků jsou u sazeb daně z příjmů, nezdanitelných částí ZD, sociálního a zdravotního pojištění, slev na dani a daňového zvýhodnění použity údaje, které jsou platné ve sledovaném zdaňovacím období. Za hrubou mzdu v daném roce je považována roční průměrná hrubá mzda vyjádřená na přepočtené počty, které znamenají, že průměrná mzda je vyjádřena pouze za plný pracovní úvazek (nejsou do průměru zahrnuty jiné pracovní úvazky), viz příloha č. 2.

Na základě výpočtů daňové povinnosti v jednotlivých letech je poukázáno na dopady změn v určitých částech daně z příjmu u poplatníka, převážně v oblasti nezdanitelných částí ZD a slev na dani. Jednotlivé daňové povinnosti fiktivních poplatníků jsou mezi sebou srovnány a analyzovány na základě skutečné sazby daně. Pro jednoduchost a snadnou orientaci v této kapitole není zahrnuta inflace, která by snižovala skutečné příjmy.

Závěrem je za zdaňovací období 2015 proveden výpočet daňové povinnosti nejen u poplatníka ČR, ale také Slovenské republiky (dále SK) a Polské republiky (dále PL). Na základě těchto výpočtů je provedena analýza skutečné sazby daně a porovnání s ČR. Dle zjištěných výsledků je provedeno zhodnocení a doporučeny vlastní návrhy.

4.1 Seznámení s fiktivními poplatníky

a) Poplatník č. 1- Pan Kovář

Poplatník Karel Kovář má příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků (§6 ZDP) ve výši roční průměrné hrubé mzdy v daném roce. Pan Kovář žije sám, je bezdětný a pracuje pouze u jednoho zaměstnavatele. Nemá sjednané životní pojištění ani hypoteční úvěr. Pan Kovář má u svého zaměstnavatele podepsané prohlášení poplatníka a uplatňuje tedy základní slevu na poplatníka.

b) Poplatník č. 2- Paní Nová

Poplatník Pavlína Nová, má roční příjmy pouze ze závislé činnosti a funkčních požitků (§6 ZDP) ve výši roční průměrné hrubé mzdy v daném roce. Paní Nová je svobodná a má 1 dítě ve věku 14 let, které s ní žije ve společně hospodařící domácnosti.

Má sjednaný hypoteční úvěr na rodinný dům a úroky, které z něho plynou, jsou ve výši 24 000Kč ročně. Dále má sjednané životní pojištění, na které platí částku 28 450Kč. Příjmy paní Nové plynou pouze od jednoho zaměstnavatele, u kterého uplatňuje základní slevu na poplatníka.

4.2 Výpočet daňové povinnosti fiktivních poplatníků ve vybraných letech

Pro výpočet daňových povinností jsou vybrána zdaňovací období 1993, 2004, 2006, 2009. Tyto období ukazují v rámci nezdanielných částí ZD a slev na dani základní změny, které během celého sledovaného období proběhly. Nejvýznamnější jsou změny nezdanielných částí, které se přeměnili na slevy na dani v roce 2006 a změna výpočtu ZD, která je platná od roku 2008. V průběhu let se mění i výše sazby sociálního a zdravotního pojištění, sazby daně z příjmů, výše průměrných hrubých mezd a výše nezdanielných částí ZD a slev na dani, viz příloha č. 3.

- **Rok 1993**

4-1 Výpočet daňové povinnosti v roce 1993

	Poplatník č. 1	Poplatník č. 2
HM – roční	70 848	70 848
Sociální pojištění (9%)	6 377	6 377
Zdravotní pojištění (4,5%)	3 188	3 188
Nezdanielná část ZD- poplatník	20 400	20 400
Nezdanielná část ZD- dítě	-----	9 000
Základ daně	40 883	31 883
Základ daně (zaokrouhlený)	40 800	31 800
Daňová povinnost (15%)	6 120	4 770

Zdroj: Vlastní úprava

V roce 1993 je stanovena průměrná měsíční hrubá mzda na 5 904Kč, tedy 70 848Kč ročně. Sociální pojištění hrazené zaměstnancem je za toto období 9% a zdravotní pojištění 4,5%. V rámci nezdanielných částí ZD si mohou poplatníci uplatnit pouze základní nezdanielnou část ve výši 20 400Kč a poplatník č. 2- paní Nová ještě odpočet na dítě ve výši 9 000Kč. Odpočet v rámci životního pojištění a úroků z úvěru v tomhle roce ještě není možný. ZD je v rozmezí 0 až 60 000Kč, proto je použita 15% sazba daně.

- **Rok 2004**

4-2 Výpočet daňové povinnosti v roce 2004

	Poplatník č. 1	Poplatník č. 2
HM – roční	209 592	209 592
Sociální pojištění (8%)	16 768	16 768
Zdravotní pojištění (4,5%)	9 432	9 432
Nezdanitelná část ZD- poplatník	38 040	38 040
Nezdanitelná část ZD- dítě	-----	25 560
Nezdanitelná část- životní pojištění	-----	12 000
Nezdanitelná část- úroky z úvěru	-----	24 000
Základ daně (zaokrouhlený)	145 300	83 700
Daňová povinnost	23 600	12 555

Zdroj: Vlastní úprava

Průměrná měsíční hrubá mzda poplatníka v roce 2004 činí 17 466Kč, ročně 209 592Kč. Sazba sociálního pojištění hrazeného zaměstnancem je v tomto roce snížena na 8%, výše zdravotního pojištění se nemění. Poplatník č. 2 – paní Nová si v tomto období uplatnila všechny svoje nároky na nezdanitelnou část ZD, díky kterým má nižší ZD a tím se dostala do prvního daňového pásma s 15% sazbou. Poplatník č. 1- pan Kovář má ZD v rozmezí 109 200Kč až 218 400Kč a tím se dostává do druhého daňového pásma se sazbou 16 380Kč+ 20% z částky 36 100Kč (částka přesahující ZD).

- **Rok 2006**

4-3 Výpočet daňové povinnosti v roce 2006

	Poplatník č. 1	Poplatník č. 2
HM – roční	234 552	234 552
SP (8%)+ ZP (4,5%)	29 319	29 319
Nezdanitelná část- životní pojištění	-----	12 000
Nezdanitelná část- úroky z úvěru	-----	24 000
Základ daně (zaokrouhlený)	205 200	169 200
Daňová povinnost	30 504	23 664
Sleva na poplatníka	7 200	7 200
ZD po slevě	23 304	16 464
Daňové zvýhodnění-1 dítě	-----	6 000
Daňová povinnost	23 304	10 464

Zdroj: Vlastní úprava

Průměrná měsíční hrubá mzda činí 19 546Kč. Oba poplatníci spadají se ZD do druhého daňového pásma, které má sazbu 14 544+ 19% z částky 84 000 Kč pro poplatníka č. 1- pana Kováře a z částky 48 000 Kč pro poplatníka č. 2- paní Novou. Od roku 2006 si oba poplatníci uplatňují základní slevu na poplatníka ze své daňové povinnosti a poplatník č. 2- paní Nová navíc uplatňuje daňové zvýhodnění na vyživované dítě ve výši platné pro tento rok, tedy 6 000Kč za rok.

- **Rok 2009**

4-4 Výpočet daňové povinnosti v roce 2009

	Poplatník č. 1	Poplatník č. 2
HM – roční	280 128	280 128
Sociální a zdravotní pojištění (6,5%+ 4,5%)	30 814	30 814
SHM (34%)	95 244	95 244
DZD §6	375 372	375 372
Nezdanitelná část- životní pojištění	-----	12 000
Nezdanitelná část- úroky z úvěru	-----	24 000
DZD §6 (zaokrouhlený)	375 300	339 300
Daňová povinnost (15%)	56 295	50 895
Sleva na poplatníka	24 840	24 840
ZD po slevě	31 455	26 055
Daňové zvýhodnění-1 dítě	-----	10 680
Daňová povinnost	31 455	15 375

Zdroj: Vlastní úprava

Pro výpočet daňové povinnosti poplatníka je ZD navýšený o pojistné placené zaměstnavatelem ve výši 34%. Oba poplatníci mají příjmy zdaněné 15% sazbou, která je od roku 2008 jednotná pro všechny poplatníky. Průměrná hrubá měsíční mzda činí v roce 2009 částku 23 344Kč, tedy 280 128Kč ročně. Sociální pojištění placené zaměstnancem je v tomto roce sniženo na 6,5%.

4.3 Analýza a porovnání daňových povinností fiktivních poplatníků v České republice

Jednotlivé daňové povinnosti obou fiktivních poplatníků jsou analyzovány nejen za období, které jsou vypočtené v předchozí kapitole, ale také za další vybrané období v rozmezí let 1993- 2014 pro lepší srovnatelnost v rámci uskutečněných změn.

Daňové povinnosti jsou srovnány z pohledu zdaňovacích období a také z pohledu poplatníků mezi sebou. Změny, které se projevují v daňových povinnostech

poplatníků, jsou s ohledem na změny v daném zdaňovacím období odůvodněny. Ve výpočtech, je brán ohled na změny v oblasti měsíčních průměrných hrubých mezd (viz příloha č. 2).

4-5 Srovnání daňových povinností fiktivních poplatníků za období 1993- 2014

Zdaňovací období	Daňová povinnost (Kč) Poplatník č. 1	Daňová povinnost (Kč) Poplatník č. 2
1993	6 120	4 770
1995	9 480	7 560
1997	12 720	10 530
1998	13 788	7 470
2000	15 660	8 730
2001	17 120	8 010
2004	23 600	12 555
2005	25 440	12 240
2006	23 304	10 464
2007	26 212	13 276
2008	30 045	13 965
2009	31 455	15 375
2010	32 715	15 711
2011	35 340	18 336
2012	35 610	16 806
2013	35 640	16 836
2014	37 095	18 291

Zdroj: Vlastní úprava, viz příloha č. 4

V letech 1993 – 2007 se daňová povinnost poplatníků zjistila odečtením sociálního, zdravotního pojištění a nezdanitelných částí ZD od hrubé mzdy poplatníka a od ZD zaokrouhleného na celá sta dolů se vypočítala daňová povinnost ve výši příslušné daňové sazby. Od roku 2008 je daňová povinnost počítána ze ZD navýšeného o pojistné placeného zaměstnavatelem (tzv. superhrubou mzdu). Od tohoto ZD sníženého o nezdanitelné části ZD a odčitatelné položky a zaokrouhleného na celá sta dolů se stanoví daň ve výši 15%. Po odečtení případných slev a daňových zvýhodnění máme vypočtenou daňovou povinnost poplatníka za dané zdaňovací období.

Poplatník č. 1- pan Kovář, který uplatňuje pouze základní odpočet na poplatníka, má daňovou povinnost nejnižší v roce 1993. To je dáno nejnižší průměrnou hrubou mzdou a nejvyšší sazbou sociálního pojištění za sledované období ve výši 9%. Daňová povinnost tohoto poplatníka je na rozdíl od poplatníka č. 2- paní Nové, každým rokem vyšší z důvodu neuplatňování žádných odpočtů kromě základního. Můžeme však vidět, že v roce 2006 jeho daňová povinnost oproti roku 2005 klesla.

Příčinou této změny je přeměna některých nezdanitelných částí ZD na slevy na dani, které nesnižují ZD poplatníka, ale jeho daňovou povinnost.

Poplatník č. 2- paní Nová má díky uplatňování nezdanitelných částí ZD a slev na dani nižší povinnost než poplatník č. 1- pan Kovář a to v některých případech i o polovinu. I v rámci sazby daně z příjmů se paní Nová dostala ve většině zdaňovacích období do nižšího daňového pásma než pan Kovář.

Nejnižší daňovou povinnost za celé sledované období má poplatník č. 2- paní Nová v roce 1993 i přes to, že může odečíst od ZD pouze částku na poplatníka a vyživované dítě.

Daňovou povinnost poplatníka ovlivňují změny a zavedení nových nezdanitelných částí ZD. Můžeme vidět, že v roce 1998 dochází k poklesu daňové povinnosti poplatníka č. 2- paní Nové od minulých let a to díky zavedení možnosti odpočtu úroků z hypotečního a stavebního úvěru, ty činí částku ve výši 24 000 Kč, kterou odečte od ZD. V roce 2001 mohou poprvé poplatníci odečíst od ZD úhrn zaplaceného pojistného na životní pojištění, avšak nejvýše 12 000Kč. Poplatníkovi č. 2- paní Nové díky tomuto odpočtu a zvýšení částek ostatních nezdanitelných částí ZD klesla daňová povinnost oproti roku 2000 o 720 Kč.

V roce 2005 bylo poprvé zavedeno daňové zvýhodnění na dítě, které v tomto roce činí 6 000 Kč ročně. Se splatností od roku 2006 byly také zavedeny již zmíněné slevy na dani, které se výrazně promítly v daňové povinnosti poplatníka č. 2- paní Nové. Toto snížení daňové povinnosti bylo v rámci úmyslu snížení daňové zátěže prospěšné pro oba poplatníky. V roce 2012 je snížení daňové povinnosti zapříčiněno zvýšením daňového zvýhodnění na dítě na částku 13 404Kč a také kvůli snížení slevy na poplatníka v roce 2011.

4-6 Vývoj skutečné sazby daně fiktivních poplatníků ve vybraných letech 1993-2007

Rok	Poplatník č. 1 (%)	Poplatník č. 2 (%)
1993	8,6	6,7
1995	9,5	7,6
1997	9,8	8,1
1998	9,7	5,3
2000	9,9	5,5
2001	9,9	4,6
2004	11,2	6,0
2005	11,6	5,6
2006	9,9	4,5
2007	10,4	5,3

Zdroj: Vlastní zpracování

4-7 Vývoj skutečné sazby daně fiktivních poplatníků ve vybraných letech 2008-2014

Rok	Poplatník č. 1 (%)	Poplatník č. 2 (%)
2008	11,1	5,2
2009	11,2	5,5
2010	11,4	5,5
2011	12,0	6,3
2012	11,8	5,6
2013	11,8	5,6
2014	12,0	5,9

Zdroj: Vlastní zpracování

Analýza na základě výpočtu skutečné (efektivní) sazby daně, je důležitým měřítkem pro zjištění celkové částky připadající na daňovou povinnost odvedenou státu. Tato skutečná sazba daně je stanovena jako podíl skutečně vypočtené daně a hrubé mzdy v daném roce. Výsledek je vyjádřen v procentech.

$$\text{Skutečná sazba daně} = \frac{\text{Daňová povinnost}}{\text{Hrubý příjem za celý rok}} \times 100$$

Na základě analýzy můžeme vidět, že skutečná sazba daně poplatníka č. 2- paní Nové, která uplatňuje nezdanitelné části ZD a kromě základní slevy i zvýhodnění na dítě, je podstatně nižší. Například v roce 2004 je skutečná sazba daně poplatníka č. 1- pana Kováře v hodnotě 11,2% a poplatníka č. 2- paní Nové ve výši 6% což je rozdíl okolo 5%. Nejnižší skutečná sazba daně je u poplatníka č. 2- paní Nové v roce 2006, z důvodu zavedení slev na dani. U poplatníka č. 1- pana Kováře se tato změna také projevila a to snížením oproti zdaňovacímu období 2005 o skoro 2%.

Skutečná sazba daně tohoto poplatníka až na pár výjimek roste. Tento růst byl předpokládán z důvodu rostoucí průměrné hrubé měsíční mzdy a změnami sazeb daně z příjmů. Naopak u poplatníka č. 2- paní Nové je daňové zatížení kolísavé, což způsobují změny v rámci nezdanitelných částí a slev na dani s dalšími změnami v daném roce.

4.4 Analýza daňové povinnosti v ČR a vybraných zemí EU

Náplní této podkapitoly je zjišťování daňové povinnosti fiktivních poplatníků v rámci výpočtu daně z příjmů fyzických osob podle zákonů v ČR, SK a PL za rok 2015. Na základě zadaných fiktivních poplatníků jsou ukázány rozdílné způsoby výpočtů a zjištění daně z příjmů fyzických osob.

Z důvodu zatím nezveřejněné průměrné hrubé mzdy za rok 2015 je vypočtena průměrná hrubá měsíční mzda ve stejném poměru zvýšení jako z roku 2013 na 2014, kde je rozdíl 603 Kč. Zároveň pro co největší srovnatelnost, je stanovena částka s ohledem na

kurz k 8. 4. 2015 převedena na eura a polský zlotý ve vhodném zaokrouhlení pro jednoduchost výpočtů.

4-8 Převod české měny na cizí měnu k 8. 4. 2015

1 CZK	0,036383 EUR
1 CZK	0,146220 PLN

Zdroj: KURZYCZ. Převodník všech světových měn. [Online] Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/kurzymen/kurzy.asp?a=X&mena1=CZK&c=1&mena2=PLN&d=17.4.2015&convert=P%F8eve%EF>. ISSN 1801-8688.- vlastní zpracování

4.4.1 Výpočet daňové povinnosti ve vybraných zemích EU

Uvedené výpočty jsou provedené na základě informací o fiktivních poplatnících v kapitole 4.1 této práce. Nezdanitelné části ZD a slevy na dani jsou použity ve výpočtech daňových povinností jiných zemí EU na základě podobnosti těchto odpočtů s ČR. V případě, že v jiné zemi je možnost využití odpočtu, který je v dané zemi typický a u nás není znám, je započítán ve výpočtu daňové povinnosti poplatníka dané země.

4-9 Výpočet daňové povinnosti- Česká republika 2015

	Poplatník č. 1	Poplatník č. 2
HM – roční	315 408 Kč	315 408 Kč
SHM (34%)	107 239 Kč	107 239 Kč
DZD §6	422 647 Kč	422 647 Kč
Nezdanitelná část- životní pojištění	-----	12 000 Kč
Nezdanitelná část- úroky z úvěru	-----	24 000 Kč
DZD §6 (zaokrouhlený)	422 600 Kč	386 600 Kč
Daňová povinnost (15%)	63 390 Kč	57 990 Kč
Sleva na poplatníka	24 840 Kč	24 840 Kč
ZD po slevě	38 550 Kč	33 150 Kč
Daňové zvýhodnění-1 dítě	-----	13 404 Kč
Daňová povinnost	38 550 Kč	19 746 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Výpočet daňové povinnosti v České republice je proveden z námi stanovené průměrné hrubé měsíční mzdy, který činí 26 284 Kč měsíčně, tedy 315 408 ročně. Výše nezdanitelných částí ZD a slev na dani se od roku 2014 nezměnila.

4-10 Výpočet daňové povinnosti- Slovenská republika 2015

	Poplatník č. 1	Poplatník č. 2
HM	11 476 euro	11 476 euro
Sociální + zdravotní pojištění	552 euro	552 euro
ZD	10 924 euro	10 924 euro
Nezdanitelná část- poplatník	3 803 euro	3 803 euro
DZD	7 121 euro	7 121 euro
Daňová povinnost 19%	1 353 euro	1 353 euro
Bonus na dítě	-----	257 euro
Daňová povinnost	1 353 euro	1 096 euro

Zdroj: Vlastní zpracování

Hrubá mzda fiktivních poplatníků činí zaokrouhleně a v přepočtu na eura 11 476 eur. Zdravotní pojištění se skládá z nemocenského pojištění (1,4%), důchodového pojištění (4%), invalidního pojištění (3%) a pojištění v nezaměstnanosti (1%). Sociální pojištění je ve výši 4% u zaměstnance. Odvody pojistného jsou počítány z maximálního vyměřovacího základu ve výši 4 120 eur.

Nezdanitelná část na poplatníka není na rozdíl od uplatnění v České republice takovou samozřejmostí. Fyzické osoby SK mohou uplatnit tuto nezdanitelnou část ZD, pokud jejich roční příjem z roku 2014 nepřesáhl 100 násobek životního minima, které je stejně jako v roce 2014 ve výši 198,09 eur pro plnoletou fyzickou osobu. V tomto případě se nezdanitelná část ZD vypočte jako 19,2 násobek platného životního minima. Pokud by ZD přesáhl 100 násobek životního minima, stále má poplatník nárok na nezdanitelnou část vypočtenou dle vzorce.

$$44,2 \text{ násobek životního minima} - \frac{1}{4} ZD$$

Pokud je tento rozdíl roven nule, nevzniká žádný nárok na odpočet této nezdanitelné části ZD.

V rámci nezdanitelných částí ZD lze uplatnit odpočet, pokud poplatník platí příspěvky na důchodové pojištění (vychází se z průměrné měsíční mzdy) nebo odpočet na manželku. Tyhle odpočty se však našich poplatníků netýkají.

Od ZD jsou zaměstnancům odečítány odčitatelné položky ve výši 4 560 eur ročně, které se snižují o dvě eura za každé euro příjmů navíc. Pokud jsou příjmy v roce větší než 6 840 eur, odčitatelná položka je nula, jako v případě obou poplatníků.

Zdanění příjmů probíhá v SK na základě dvou sazeb 19% a 25%. Nižší sazbu použije poplatník, kterého příjmy nepřesáhly 176,8 násobek životního minima (pro rok 2015 částka 35 022,31 eur) a vyšší sazbu pokud jsou příjmy větší.

Bonus na dítě činí měsíčně 21,41 euro a ročně 256, 92 euro. Podmínkou pro uplatnění je, že roční příjem je větší než 2 280 eur, tedy 6 násobek minimální mzdy, která je v roce 2015 ve výši 380 eur.

4-11 Výpočet daňové povinnosti - Polská republika 2015

	Poplatník č. 1	Poplatník č. 2
HM- roční	46 119 zł.	46 119 zł.
Sociální+ zdravotní pojištění (13,71%+9%)	10 474 zł.	10 474 zł.
Výdaje na cestu do práce	1 335 zł.	1 335 zł.
DZD	34 310 zł.	34 310 zł.
Daň 18%	6 176 zł.	6 176 zł.
Sleva na poplatníka	552 zł.	552 zł.
Sleva- zdravotní pojištění 7,75%	3 672 zł.	3 672 zł.
Sleva na dítě	-----	1 112 zł.
Daňová povinnost	1 952 zł.	840 zł.

Zdroj: Vlastní zpracování

Hrubá mzda poplatníků činí dle stanoveného kurzu a zaokrouhlení 46 119 zł. Odvody sociálního pojištění se u zaměstnance počítají z hrubé mzdy a skládají se z 9,76% (na stáří), 1,5% (pro případ invalidity) a 2,45% (na případnou nemocenskou). Zdravotní pojištění odvádí poplatník ve výši 9%.

Zaměstnanci mohou odečíst výdaje na dosažení příjmů ve formě výdajů na cestu do práce, který je stanoven paušálně a částky jsou stanovené podle místa a počtu zaměstnání. V našem případě je částka 1 335 zł. ročně, protože poplatníci mají jedno zaměstnání, které je v obci jejich bydliště.

Příjmy jsou v PL zdaněny progresivně. Pokud příjmy jsou do 85 528 zł. činí sazba daně 18%, pro vyšší příjmy je daň vypočtena jako 14 839+ 32% z částky přesahující částku 85 528 zł.

Mezi slevy můžeme v rámci výpočtu v PL zahrnout slevu na poplatníka v částce 552 zł., která je odečtena od vypočtené daně. Výše této slevy je vypočtena z nezdanitelné části ZD ve výši 3 090 zł. a zdaněná 18% sazbou daně. Z toho vyplývá, že v PL neznají slevu na poplatníka v naší úpravě.

Dále můžeme uplatnit slevu na dítě ve výši 1 112 zl. na jedno dítě, pokud studuje a nedosáhlo věku 25let. V poslední řadě si zaměstnanci mohou uplatnit slevu na zdravotní pojištění ve výši 7,75% .

4-12 Výpočet skutečné sazby daně vybraných zemí EU

Skutečná sazba daně	Poplatník č. 1	Poplatník č. 2
Česká republika	12,2 %	6,3 %
Slovenská republika	11,9 %	9,6 %
Polská republika	4,2 %	1,8 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Z vypočtených skutečných sazeb daně z příjmů můžeme u jednotlivých zemí zpozorovat rozdíly. Poplatník č. 1- pan Kovář, který neuplatňuje kromě slevy na poplatníka žádnou jinou slevu ani nezdanitelnou část ZD má nejvyšší skutečnou sazbu daně v ČR a naopak nejnižší v PL. Rozdíl činí 8 %. Tento nepoměr je způsoben rozdílným stanovením ZD a možnosti si v PL uplatnit slevu na zdravotní pojištění.

U poplatníka č. 2 – paní Nové, která uplatňuje vybrané odpočty a slevy na dani činí skutečná sazba daně 9,6% v SK, což je nejvíce ze sledovaných zemí a nejnižší je ve výši 1,8% v PL. V rámci výpočtu daňové povinnosti v SK není u paní Nové tolik možností odpočtů jako v ČR a když vezmeme v úvahu i sazbu daně a rozdíl v uplatňování odpočtu na poplatníka, je výsledek očekávaný.

Výši skutečné sazby daně ovlivňují především slevy na dani a možné odpočty od ZD. V rámci těchto možností u stanovení daně z příjmů je rozdíl u poplatníků navzájem viditelný. Největší rozdíl u zdanění je v ČR, protože poplatník č. 2 – paní Nová využila všechny stanovené odpočty a slevy, které jí snížili daňovou povinnost. V SK a PL se liší daňová povinnost pouze o zvýhodnění na dítě, protože slevy a odpočty, které tyto země umožňují našim poplatníkům, mohou oba využívat stejně.

V rámci PL je skutečná sazba daně nejnižší také z důvodu, že nabízí nezdanitelnou část na výdaje na cestu a také navíc slevu na zdravotní pojištění.

4.5 Zhodnocení

Na základě jednotlivých výpočtů jsme zjistili, že uplatňování nezdanitelných částí ZD a slev na dani výrazně ovlivňuje výslednou daňovou povinnost poplatníků nejen v ČR, ale také v jiných zemích EU.

Poplatník č. 2- paní Nová má nízkou daňovou povinnost ve vybraných letech díky odpočtům a slevám na dani, které uplatňuje. Její skutečná sazba daně se v ČR pohybuje

v průměru okolo 5,8% . U výpočtů za jiné země EU je výše její daňové povinnosti na rozdíl od poplatníka č. 1 – pana Kováře nižší převážně o částky slev na dítě. Paní Nové je na základě zjištěných výsledků doporučeno uplatňovat odpočty a slevy na dani ve stanovené výši i nadále a navíc například darovat krev a uplatnit nezdánitelnou část ZD ve formě bezúplatného plnění.

Daňová povinnost poplatníka č. 1- pana Kováře se mění na základě změn zákonů dané země. Jeho průměrná skutečná sazba daně za sledované období činí 10,7% v ČR. Skutečná sazba daně pana Kováře je tedy o necelou polovinu vyšší než paní Nové. Kdyby si pan Kovář sjednal penzijní pojištění, mohl by si uplatnit odpočet od ZD, který by snížil jeho daňovou povinnost a ještě by šetřil na stáří. Dále by jednou z možností ke snížení daňové povinnosti pana Kováře, který se nechystá ženit ani mít děti, mohlo být zahájení studia. Jelikož pan Kovář ještě nedosáhl 26 let, tak by nejen rozšířil své vědomosti, ale měl by také nárok na uplatnění slevy na studenta.

4.5.1 Vlastní návrhy

V ČR se posuzuje možnost uplatnění slevy na dani na základě výše příjmů poplatníků, ale například v SK se uplatní sleva na poplatníka podle překročení limitu životního minima. I sazby daně se v PL a SK posuzují jinak a to podle výše příjmů na rozdíl od ČR, která má sazbu jednotnou pro všechny poplatníky daně z příjmů fyzických osob. Jednotné zdanění je nevýhodné převážně pro poplatníky s nižšími příjmy, i když je tato nevýhoda vynahrazena slevami na dani ve vyšších částkách, než tomu bylo před rokem 2008. Rozdílný způsob výpočtu daně, uplatňování základní slevy a jednotná sazba daně z příjmů ve výši 15% tvoří na rozdíl od jiných zemí EU větší skutečnou sazbu daně poplatníků (například v SK odvede poplatník č. 1- pan Kovář právě díky rozdílnému zjištění daňové povinnosti při stejném příjmu a neuplatnění odvodů a slev menší daň).

V rámci systému zdanění by měla ČR zvážit zrušení úpravy ZD pomocí superhrubé mzdy a zavedení progresivního zdanění pomocí dvou sazeb (jak je tomu u jiných vyspělých zemí) a tím nejen zjednodušit stanovení daňové povinnosti, ale také napomoci ke snížení skutečné sazby daně. Daňové sazby by dle návrhu byly ve výši 25% pro poplatníky s ročními příjmy vyššími než dvojnásobek roční průměrné hrubé mzdy a 20% pro poplatníky s nižšími příjmy. Jelikož není ještě stanovena průměrná hrubá mzda za rok 2015, počítáme v rámci návrhu s naší odvozenou průměrnou hrubou mzdou na rok 2015.

4-13 Navrhované sazby daně

Sazba daně	Roční příjmy
20%	0 – 630 816Kč
25%	630 816Kč a více

Zdroj: Vlastní zpracování

Zároveň při stanovení dvou sazeb podle příjmů, by se zvýšila sleva na poplatníka pro 25% sazbu daně na 28 912Kč (vypočtená jako 1,1 násobek průměrné hrubé měsíční mzdy) a u 20% sazby daně by zůstala ve výši 24 840Kč. Ostatní slevy zůstanou stejné. Na základě zavedení progresivní sazby daně by také bylo zrušeno solidární zvýšení daně, které zajišťovalo progresivitu daně u poplatníků s vyššími příjmy při jednotné sazbě daně.

U uplatňování nezdaniitelných částí ZD stojí za zvážení přehodnocení odpočtů v §15. Například členské příspěvky a úhrady za zkoušky by mohly být zrušeny a nahrazeny odpočtem na cestovní výdaje poplatníka, tak jako to mají v PL. V našem případě by byly k dispozici dvě částky dle počtu zaměstnání a to 10 000Kč ročně při jednom zaměstnání a 15 000Kč ročně u jednoho a více zaměstnání.

Také by v rámci budoucích změn mohlo dojít ke zrušení odpočtu na životní pojištění, které je sice velmi rozšířené, ale mělo by být dobrovolné nebo zvýhodněné jiným způsobem.

Podíváme se na základě výpočtů, jaký dopad by měly tyto navrhované změny na naše fiktivní poplatníky a také si ukážeme, jaký dopad by měly změny na poplatníka č. 1- pana Kováře kdyby dosahoval příjmů ve výši 6- násobku průměrné hrubé roční mzdy. Solidární daň je placena z rozhodné částky příjmů nad 1 277 328Kč platné pro rok 2015. Předpokládejme, že poplatníci splňují základní podmínky pro uplatnění odpočtu a slev na dani.

4-14 Výpočty daňových povinností poplatníka č. 1- pana Kováře v roce 2015

	Současný výpočet	Výpočet po změnách
HM – roční	315 408 Kč	315 408 Kč
SHM (34%)	107 239 Kč	-----
DZD §6	422 647 Kč	315 408 Kč
Nezdanitelná část- životní pojištění	-----	-----
Nezdanitelná část- úroky z úvěru	-----	-----
Nezdanitelná část- výdaje na cestu	-----	10 000 Kč
DZD §6 (zaokrouhlený)	422 600 Kč	305 400 Kč
Daň	63 390 Kč	61 080 Kč
Sleva na poplatníka	24 840 Kč	24 840 Kč
Daň po slevě	38 550 Kč	36 240Kč
Daňové zvýhodnění-1 dítě	-----	-----
Daňová povinnost	38 550 Kč	36 240Kč
Skutečná sazba daně	12,2 %	11, 5%

Zdroj: Vlastní zpracování

Poplatník č. 1. Pan Kovář spadá v souvislosti s navrhovanými změnami se svými příjmy do nižší daňové sazby, která činí 20%. I když je pro poplatníky s nižšími příjmy sazba daně zvýšena, díky zrušení superhrubé mzdy je daň před slevami po změnách nižší než v současnosti. Velmi příjemná je pro pana Kováře, který poctivě pracuje a nemá žádný úvěr ani sjednané pojištění, možnost využití odpočtu na výdaje na cestu.

Můžeme vidět, že dle navrhovaných změn je daňová povinnost tohoto poplatníka nižší a činí po slevách 36 240Kč oproti současnosti, kdy daňová povinnost je ve výši 38 550Kč. Rozdíl činí ročně 2 310Kč (193Kč měsíčně). Skutečná sazba daně je nižší o 0,7%. Kdyby pan Kovář využil ještě doporučené návrhy na využití nezdanitelných částí ZD a slev na dani, byla by jeho daňová povinnost ještě nižší.

4-15 Výpočty daňových povinností poplatníka č. 2- paní Nové

	Současný výpočet	Výpočet po změnách
HM – roční	315 408 Kč	315 408 Kč
SHM (34%)	107 239 Kč	-----
DZD §6	422 647 Kč	315 408 Kč
Nezdanitelná část- životní pojištění	12 000 Kč	-----
Nezdanitelná část- úroky z úvěru	24 000 Kč	24 000 Kč
Nezdanitelná část- výdaje na cestu	----- Kč	10 000 Kč
DZD §6 (zaokrouhlený)	386 600 Kč	281 400 Kč
Daňová povinnost	57 990 Kč	56 280 Kč
Sleva na poplatníka	24 840 Kč	24 840 Kč
ZD po slevě	33 150 Kč	31 440 Kč
Daňové zvýhodnění-1 dítě	13 404 Kč	13 404 Kč
Daňová povinnost	19 746 Kč	18 036 Kč
Skutečná sazba daně	6,3 %	5,7%

Zdroj: Vlastní zpracování

Dle navrhovaných změn činí daňová povinnost poplatníka č. 2- paní Nové částka ve výši 18 036Kč. Oproti současnosti je to o 1 710Kč ročně (143Kč měsíčně) méně, než v současnosti. Velký rozdíl činí způsob zjištění DZD, ten je totiž o 107 239Kč nižší než v současnosti. Paní Nové je také nahrazena nezdanitelná část ZD na životní pojištění, která byla zrušena, za odpočet na výdaje na cestu. Tento poplatník má v rámci změn skutečnou sazbu daně 5,7%.

4-16 Výpočet daňové povinnosti poplatníka s vysokými příjmy

	Současný výpočet	Výpočet po změnách
HM – roční	1 892 448 Kč	1 892 448 Kč
SHM (34%)	643 432 Kč	-----
DZD §6	2 535 880 Kč	1 892 448 Kč
Nezdanitelné části	-----	-----
Nezdanitelná část- výdaje na cestu	-----	10 000 Kč
DZD §6 (zaokrouhlený)	2 535 800 Kč	1 882 400 Kč
Daň	380 370 Kč	470 600 Kč
Solidární zvýšení daně	43 058 Kč	-----
Sleva na poplatníka	24 840 Kč	28 912 Kč
Daň po slevě	398 588 Kč	441 688 Kč
Daňové zvýhodnění-1 dítě	-----	-----
Daňová povinnost	398 588 Kč	441 688 Kč
Skutečná sazba daně	21,1 %	23,3%

Zdroj: Vlastní zpracování

Výpočet daňové povinnosti fiktivního poplatníka č. 1- pana Kováře ukázal, že zavedení progresivního zdanění a zvýšení sazby daně na 25% oproti 15% výrazněji zvýšilo částku, kterou odvádí státu a způsobilo nárůst skutečné sazby daně o 2,2%. Tato změna na první pohled není pro poplatníka zrovna příznivá, ale kdyby uplatnil nějaké další nezdanitelné části ZD nebo slevy na dani, jeho daňová povinnost by opět klesla. Solidární daň je placena z rozhodné částky ve výši 1 277 328Kč platné pro rok 2015.

Všechny tyto změny napomohly snížit daňovou povinnost a skutečnou sazbu daně poplatníka s průměrnými příjmy. Co se týče zvýšení sazby daně, tak dle výpočtu můžeme vidět, že zvyšuje daňovou povinnost i skutečnou sazbu daně poplatníka oproti současnosti, avšak ve většině prosperujících zemi je zavedeno progresivní zdanění, takže není nijak zvláštní, že poplatníci s vyššími příjmy odvádějí státu větší daň.

Zmiňované změny byly navrhovány konkrétně na naše fiktivní poplatníky dle výsledků analýzy, ale jsou zde i jiné možnosti změn v oblasti daně z příjmů fyzických osob. V rámci okrajových změn by měly být například přísnější podmínky pro využití odpočtu bezúplatných plnění (omezení na konkrétní dary) a na druhou stranu by mohl být zvýšen odpočet za darování krve, které je v dnešní době velmi rozšířené a navíc potřebné. Nezdanitelná část ZD v oblasti bezúplatného plnění je motivační pro dárce, kteří uvažují o poskytnutí daru, avšak takové poskytnutí má být dobrovolné a samozřejmé i bez výhod, který tento paragraf umožňuje.

Dále by se měla legislativa ČR zaměřit na zjednodušení zákonů, které jsou pro občany zbytečně složité v oblasti různých výjimek a ustanovení nejen v nezdanitelných částech ZD a slev na dani. K zjednodušení nepřispívá ani složitá administrativa v podobě různých formulářů a potvrzení.

V dnešní době existuje mnoho způsobů jak snížit daňovou povinnost a tím zajistit optimální zdanění. Díky průměrné hrubé mzdě, kterou poplatníci mají v daných letech, můžou uplatnit slevy a odpočty, které daně země nabízí a také zařadit svůj příjem do nižší daňové sazby. Z toho můžeme usoudit, že nezdanitelné části ZD a slevy na dani jsou velmi významné pro poplatníky s nižšími či průměrnými příjmy.

5 Závěr

Bakalářská práce je zaměřena na vývoj nezdanitelných částí základu daně a slev na dani v období 1993- 2015, které jsou důležité při stanovení daně z příjmů fyzických osob.

V úplných počátcích byl zákon o dani z příjmů č. 586/1992 Sb. jednoduchý a prostý, avšak postupem času se jeho složitost stupňovala uskutečňováním daňových reforem a vydáváním jedné novely za druhou. Dnes je zákon o dani z příjmů v podobě tak složitý, že mu náležitě porozumí pouze člověk, který se touto daní zabývá.

Náplní práce je proto vysvětlení základních pojmů, které se týkají daně z příjmů jako stanovení základu daně, vysvětlení principu odpočtů, povinnosti při podávání daňového přiznání aj. dle aktuálního znění zákona.

Cílem práce je na základě ukázkových výpočtů a analýzy jednotlivých daňových povinností fiktivních poplatníků zhodnocení vývoje nezdanitelných částí základu daně a slev na dani nejen s teoretického hlediska, ale i hlediska praktického pro čtenáře této práce. Cíl práce je splněn.

Při stanovení skutečné sazby daně, která nám ukazuje v procentech částku připadající státu, jsme zjistili i efektivnost zdanění nejen v České republice, ale i v jiných zemích Evropské unie. Poplatník s průměrnou hrubou mzdou, který uplatňuje nezdanitelné části základu daně, slevy na dani nebo daňové zvýhodnění má vyšší skutečné sazby daně v České republice pod 9% a nejnižší v roce 2006 díky zavedení slev na dani.

Poplatník s průměrnou hrubou mzdou, který uplatňuje pouze základní odpočet na poplatníka, má skutečnou sazbu daně kolem 12%.

Změna ve způsobu zdanění, která proběhla v roce 2008, se našich poplatníků nějak zvlášť nedotkla. Pokud by příjmy jednoho z poplatníků byly vyšší, tak bychom ve větší míře zaznamenali pokles daňové povinnosti tohoto poplatníka.

Na základě porovnání vývoje nezdanitelných částí základu daně a slev na dani víme, že založení slev na dani a daňových zvýhodnění velmi prospělo poplatníkům s nižšími příjmy, v našem případě převážně matce samoživitelce. Také pro poplatníka, který uplatňuje pouze základní slevu, se tato změna promítla ve snížení daňové povinnosti a skutečné sazby daně oproti roku 2005.

Při výpočtu a porovnání zjištěné daně z příjmů je z výsledků patrné, že nejvyšší skutečná sazba daně a tedy i zdanění je u poplatníka neuplatňující si odpočty a slevy na dani v České republice. Naopak nejnižší daňovou povinnost mají poplatníci v Polské republice, což je zapříčiněno také jinou formou slev na dani, které tato země nabízí.

Další opravdu velkou roli ve způsobu výpočtu daňové povinnosti hraje fakt, že v ČR je daňová povinnost vypočtena pomocí superhrubé mzdy a výše sazby daně je lineární. To znamená, že se základ daně tvoří navýšením o pojistné zaměstnavatele a zdanění příjmů se provádí jednotnou sazbou daně pro všechny poplatníky. Takový výpočet základu daně není ani v jedné ze sledovaných zemí EU.

Na základě výsledků z analýzy, které jsme zjistili, bylo navrženo pár změn zaměřené na výpočet daňové povinnosti poplatníka a efektivní zdanění. Nejdůležitější změnou je zrušení superhrubé mzdy a zavedení progresivní sazby daně, jako je tomu i v jiných zemích. Dále byla například navrhována změna v uplatňování slevy na poplatníka v částce podle výše příjmů poplatníka, zrušení nezdaniitelné části na životní pojištění nebo zavedení nové nezdaniitelné části na cestovní výdaje. Všechny další návrhy jsou uvedeny v této práci.

Během sledování a analyzování vývoje odpočtů a slev na dani je čím dál tím víc patrné, že zajištění optimálního a zároveň efektivního zdanění příjmů fyzických osob je velmi těžké a proto i vývoj daně z příjmů nekončí a pokračuje ve snaze ustálit systém ve zdanění příjmů fyzických osob v optimální a efektivní podobě.

Seznam použité literatury

a) knihy

BRYCHTA, Ivan a kol. *Daň z příjmů 2010*. Praha : Wolters Kluwer. str. 588. ISBN 978-80-7357-528-1.

DVOŘÁKOVÁ, V., a kolektiv. *Zdaňování příjmů fyzických a právnických osob 2013/2014*. Praha : Linde, 2013. str. 328. ISBN 978-80-7201-916-8.

MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2015, úplná znění platná k 1.1.2015*. Praha : GRADA Publishing, a.s., 2015. str. 272. ISBN 978-80-247-5507-6.

PELC, Vladimír a Petr PELECH. *Daně z příjmů s komentářem 2014*. 14. vyd. Olomouc: ANAG, 2014. 1120 s. ISBN 978-80-7263-867-3.

SCHULTZOVÁ, Anna a kol. *Daňovníctvo. Daňová teória a politika I*. Bratislava: Iura Edition, 2011. 260s. ISBN 978-80-8078-407-2.

VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2014*. 12. vyd. Praha 1 : VOX, 2014. ISBN 978-80-87480-23-6.

VYBÍHAL, Václav. *Zdaňování příjmů fyzických osob 2009 praktický průvodce*. Praha : GRADA Publishing, a.s., 2009. str. 224. ISBN 978-80-247-2998-5.

b) Internetové zdroje

BARTUŠKOVÁ, Zuzana. Dodatečně přiznaná sleva na dani z příjmů pro důchodce za rok 2013. *Úctování.net*. [Online] 17. 11 2014. [Citace: 26. 02 2015.] Dostupné z: <http://www.uctovani.net/clanek.php?t=Dodatecne-priznana-sleva-na-dani-z-prijmu-pro-duchodce-za-rok-2013&idc=170>.

BĚHOUNEK, Pavel. Změny pro OSVČ v daních z příjmů. *Daňáři online- portál daňových poradců a profesionálů*. [Online] 05. 01 2004. [Citace: 15. 02 2015.] Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d1952v2713-zmeny-pro-osvc-v-danich-z-prijmu/>.

BLAŽEK Josef. Daně v Polsku. [Online] [Citace: 15. 04 2015.] Dostupné z: <http://www.josefblazek.eu/finance/index.php/cs/zivot-a-prace-v-polsku/dane-v-polsku.html>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Průměrná hrubá měsíční mzda. *czso.cz*. [Online] [Citace: 03. 20 2015.] https://www.czso.cz/csu/czso/1-mzdy_1985_.

DOBEŠOVÁ, Katarína. O změnách zákona o daních z příjmů v zákoně o stabilizaci veřejných rozpočtů, z pohledu zaměstnance a zaměstnavatele. *Daňáři online- portál daňových poradců a profesionálů*. [Online] 31. 10 2007. [Citace: 15. 02 2015.] Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d2680v3473-o-zmenach-zakona-o-danich-z-prijmu-v-zakone-o-stabilizaci/>.

DOBEŠOVÁ, Katarína. Snížení daní v roce 2006 - novela zákona o daních z příjmů, nová sleva na dani a jiné důležité změny ve zdaňování mezd. *Daňáři online- portál daňových poradců a profesionálů*. [Online] 19. 01 2006. [Citace: 15. 02 2015.] Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d439v415-snizeni-dani-v-roce-2006-novela-zakona-o-danich-z-prijmu/>.

DRÁB, Ondřej. Vstup do Evropské Unie a daně. *Účetní kavárna*. [Online] 09. 04 2004. [Citace: 15. 02 2015.] Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d2142v2885-vstup-do-evropske-unie-a-dane/>.

FOJTÍK, Evžen. Nezdánitelné části základu daně a slevy na dani. *Peníze navíc*. [Online] 24. 11 2011. Dostupné z: <http://www.penizenavic.cz/clanky/nezdanitelne-casti-zakladu-dane-a-slevy-na-dani>.

GOFIN. Skala podatkowa. [Online] [Citace: 04. 10 2015.] Dostupné z: <http://www.wskazniki.gofin.pl/8,95,2,skala-podatkowa.html>.

GOFIN. Ustawa z dnia 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych. [Online] Dostupné z: <http://www.przepisy.gofin.pl/przepisy,2,13,13,700,,20150401,ustawa-z-dnia-26071991-r-o-podatku-dochodowym-od-osob.html>.

GOLA, Petr. Skutečná sazba daně z příjmu u průměrné mzdy. *finance*. [Online] [Citace: 04. 15 2015.] <http://www.finance.cz/zpravy/finance/390895-skutecna-sazba-dane-z-prijmu-u-prumerne-mzdy/>.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. Dôležité čísla v roku 2015. *trend.sk*. [Online] [Citace: 07. 04 2015.] Dostupné z: <http://www.etrend.sk/podnikanie/dolezite-cisla-v-roku-2015.html>.

KURZYCZ. Převodník všech světových měn. [Online] [Citace: 03. 25 2015.] Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/kurzymen/kurzy.asp?a=X&mena1=CZK&c=1&mena2=PLN&d=17.4.2015&convert=P%F8eve%EF>. ISSN 1801-8688.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Statistika průměrné mzdy. *mpsv.cz*. [Online] [Citace: 15. 04 2015.] Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2244>.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Informace k uplatňování odpočtu na podporu odborného vzdělávání od základu daně z příjmů. *MSMT* [Online] [Citace: 24. 01 2015.] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/stredni-vzdelavani/informace-k-uplatnovani-odpocetna-na-podporu-odborneho>.

MINISTERSTVO VNITRA. Pojistné na sociální zabezpečení. *Portál veřejné správy*. [Online] Dostupné z: <http://portal.gov.cz/portal/obcan/situace/191/194/>.

NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. *Businesscenter.cz*. [Online] [Citace: 29. 01 2015.] Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obcansky-zakonik/>.

ONDRÁČKOVÁ, Kamila. Daň z příjmů fyzických osob: Nejdůležitější změny pro rok 2015. *Finexpert*. [Online] 05. 01 2015. [Citace: 26. 02 2015.] Dostupné z: <http://finexpert.e15.cz/dan-z-prijmu-fyzickych-osob-nejdulezitejsi-zmeny-pro-rok-2015>.

RS- TAX. *Daňová oblast- zdanění OSVČ.* [Online] [Citace: 20. 04 2015.] Dostupné z: http://www.socialnidialog.cz/images/stories/AnalyzaOSVC_final2.pdf.

VANČUROVÁ, Alena. Daňové reformy ČR. *Vysoká škola ekonomická v Praze*. [Online] Dostupné z: http://kvf.vse.cz/storage/1218123709_sb_vancurova.pdf.

VŠEOBECNÁ ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNA. Povinnosti plátců- metodika. *VZP*. [Online] Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/povinnosti-platcu-metodika>.

VŠEOBECNÁ ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNA. Účel zdravotního pojištění. *VZP*. [Online] [Citace: 29. 01 2015.] Dostupné z: <https://www.vzp.cz/platci/informace/povinnosti-platcu-metodika/1-2-ucel-zdravotniho-pojisteni>.

ZÁKON O DANI Z PŘÍJMŮ. Předpis č. 595/2003 Z. z. [Online] [Citace: 05. 04 2015.] Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2003-595#p32a>.

ZÁKON O DANI Z PŘÍDANÉ HODNOTY. Zákon č. 235/2004 Sb. *Změny zákonů.* [Online] Dostupné z: <http://www.zmenyzakonu.cz/vyber.aspx?k=235/2004%20Sb.&all=f>.

ZÁKON O DANI Z PŘÍJMŮ. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. *Změny zákonů.* [Online] Dostupné z: <http://www.zmenyzakonu.cz/vyber.aspx?k=586/1992%20Sb..>

ZÁKON O ŽIVOTNOM MINIME A O ZMENE A DOPLNENÍ NIEKTORÝCH ZÁKONOV. Predpis č. 601/2003 Z. z. [Online] [Citace: 05. 04 2015.] Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2003-601#f6141621>.

ZÁKON O STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPOŘE. Předpis č. 117/1995 Sb., zákon o státní sociální podpoře. *Zákony pro lidi*. [Online] [Citace: 24. 01 2015.] Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117#cast2>.

Seznam zkratek

ZDP- zákon o dani z příjmu

ČR- Česká republika

DZD- dílčí základ daně

OSVČ- osoba samostatně výdělečně činná

FO- fyzická osoba

PO- právnická osoba

ZD- základ daně

SK- Slovenská republika

PL- Polská republika

PLN- polský zlotý

P- příjmy

V- výdaje

EUR- euro

zl- polský zlotý

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 4.5.2015

Nikola Jirav
jméno a příjmení studenta

Seznam příloh

PŘÍLOHA č. 1 – Vývoj nezdanitelných částí základu daně 1994- 2003

PŘÍLOHA č. 2- Průměrná hrubá měsíční mzda v jednotlivých letech 1993- 2015

PŘÍLOHA č. 3- Vývoj sazby daně z příjmů fyzických osob a sazeb sociálního a zdravotního pojištění

PŘÍLOHA č. 4- Ostatní pomocné výpočty daňových povinností poplatníků